

29

4264

Depôtbibl.
RIVO TEXEL
N & R. 21.

BEDRIJFSRESULTATEN VAN IN ZEELAND GEVESTIGDE MOSSELKWEKERIJEN

AANVOERSEIZOENEN 1960/'61 EN 1961/'62

VERSLAGEN

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

Drs. A.G.U. Hildebrandt
Drs. W. Smit

BEDRIJFSRESULTATEN VAN IN ZEELAND GEVESTIGDE MOSSELKWEKERIJEN
Aanvoerseizoenen 1960/61 en 1961/62

VERSLAGEN
No. 29

Juli 1963

INHOUDSOPGAVE

Blz.

WOORD VOORAF			7
HOOFDSTUK	I	INLEIDING	17
		§ 1. Historisch overzicht	17
		§ 2. Technisch overzicht	19
HOOFDSTUK	II	ALGEMEEN ECONOMISCHE ASPECTEN VAN DE MOSSEL- CULTUUR	25
		§ 1. Aan-, in- en uitvoer, industrieel verbruik en directe consumptie in het binnenland	25
		§ 2. Aantal bedrijven	28
		§ 3. Overzicht van de vloot	31
HOOFDSTUK	III	UITGANGSPUNTEN EN BASISGEGEVENS	33
		§ 1. De bij het onderzoek betrokken bedrijven	33
		§ 2. De methode van kostenberekening	34
		§ 3. Tijdschrijving en technische gegevens	35
HOOFDSTUK	IV	DE RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK	38
		§ 1. Het nettoresultaat	38
		§ 2. De samenstelling van de kosten	40
HOOFDSTUK	V	SAMENVATTING	42
BIJLAGEN:	I	Aanvoer en prijs van mosselen 1921-1962	47
	II	Overzicht van het aantal vaartuigen waarmee de mosselvisserij als hoofdbedrijf werd uitgevoerd; per 1 januari 1962	50
	III	Omvang en representativiteit van het onderzoek	51
	IV	Methode van onderzoek	53
	V	Toelichting op de bedrijfskosten	59
	VI	Verdeling van dagen en kosten als basis voor de berekening van de bedrijfsresultaten	64
	VII	Overzicht tijdschrijving	69
	VIII	Afleveringen en opbrengsten	70
	IX	Gemiddelde bedrijfsresultaten van de mossel- kwekerij	72

TABELLEN, GRAFIEKEN EN KAARTEN

Blz.

Tabellen

I.1.1	Aanvoer en uitvoer van consumptiemosselen	20
II.1.1	Aanvoer van consumptiemosselen	25
II.1.2	Uitvoer van consumptiemosselen	26
II.1.3	Aan-, in- en uitvoer, verbruik van mosselen	27
II.2.1	Gemiddelde afleveringen van consumptiemosselen per bedrijf	29
II.2.2	Aantal vergunninghouders en aantal bedrijven	30
II.3.1	Overzicht van het aantal vaartuigen waarmee de mosselvisserij als hoofdbedrijf werd uitgeoefend; 1 januari 1962	32
III.1.1	Aantal aan de L.E.I.-bedrijfsboekhouding deelnemende bedrijven	33
III.3.1	Overzicht tijdschrijving	36
III.3.2	Gemiddeld motorvermogen en brutoinhoud van de schepen per groep	37
IV.1.1	Het gemiddelde bedrijfsresultaat in de mosselkwekerij	38
IV.1.2	Gemiddeld bedrijfsresultaat verdeeld naar kweekgebied	40
IV.2.1	Gemiddelde kosten van de mosselkwekerij	40
V.1	Gemiddelde bedrijfsresultaten van de mosselkwekerij	42

Grafieken

II.1.1	Seizoenpatroon van de aanvoer van consumptiemosselen in de perioden 1928/31, 1936/39 en 1959/62	26
II.1.2	Aanvoer, invoer, uitvoer en verbruik van mosselen seizoen 1961/62	28
III.3.1	Per bedrijf per week aan de mosselkwekerij bestede dagen	37
IV.1.1	Gemiddeld bedrijfsresultaat in de mosselkwekerij	39
IV.2.1	Procentuele verdeling van de totale kosten	41
V.1	De kosten in procenten van de bruto-opbrengsten verdeeld naar standaardcapaciteit	43

Kaarten

Mossel- en oesterpercelen in de Zeeuwse stromen	13
Mosselpercelen in de Waddenzee	15
Vaarroute mosselvaartuigen Zeeland-Waddenzee	23

WOORD VOORAF

Begin 1961 heeft het Landbouw-Economisch Instituut op verzoek van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat zich ten behoeve van de Commissie artikel 8 van de Deltawet belast met een sociografisch en economisch onderzoek naar de Zeeuwse oester- en mosselcultures.

Het sociografische onderzoek is voltooid en de resultaten ervan zijn gepubliceerd in Verslag No. 13 "Oester- en Mosselcultures in het Deltagebied, de werknemers en werkgevers." Wat het economische onderzoek betreft geeft dit verslag de eerste resultaten van het onderzoek naar de opbrengsten, kosten en bedrijfsuitkomsten van de mosselcultuur voor zover deze door in Zeeland gevestigde kwekers wordt uitgeoefend in de Zeeuwse wateren en de Waddenzee. Een poging is gedaan de voornaamste oorzaken van de geconstateerde verschillen in de bedrijfsuitkomsten op te sporen.

Dat zo kort na het aanvaarden van de opdracht van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat verslag kon worden uitgebracht is te danken aan het feit dat het Bestuur van het L.E.I. reeds in 1958 besloot continu aandacht te doen besteden aan de mosselcultures en de benodigde bedrijfsgegevens te doen verzamelen.

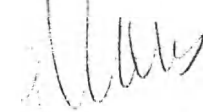
Een economisch onderzoek naar de oestercultuur werd gestaakt, nadat van overheidswege de beslissing genomen was geen poging te ondernemen voor het behoud van de oestercultuur. Bovendien had de strenge winter van de eerste maanden in 1963 zodanige gevolgen, dat voortzetting van het onderzoek, mede in verband met het aflopende karakter van de oestercultuur, niet verantwoord werd geacht.

Ten behoeve van de lezers, die de mosselcultuur niet kennen, is ter inleiding van dit verslag enige aandacht besteed aan de historie en aan de technische en algemeen economische facetten van de mosselcultuur.

Drs. A.G.U. Hildebrandt, hoofd van de afdeling Visserij, en drs. W. Smit van deze afdeling hebben dit onderzoek geleid. Prof. dr. ir. G. Hamming, hoofd van de afdeling Statistiek van het L.E.I., verleende zijn medewerking bij het beproeven van enige wiskundige methoden en bewerkingen.

Dank komt toe aan alle mosselkwekers en instellingen die hun onmisbare medewerking gaven en aan de hiernagenoemde Commissies ad hoc aan welker oordeel dit rapport is getoetst. Van haar waardevolle opmerkingen is een dankbaar gebruik gemaakt.

DE ADJ.-DIRECTEUR,

(Dr. A. Maris)

's-Gravenhage, juli 1963.

Commissie van Advies ad hoc voor een economisch-sociografisch onderzoek van de oester- en mosselcultuur in het Deltagebied.

Leden der Commissie, de heren:

ir. J.D. Dorst (voorzitter)	Middelburg
J.H. Bal	Tholen
H. Bom	Yerseke
Ph. Bom jr.	Yerseke
A. de Boon	Rotterdam
P. Broeksma	Den Haag
drs. D.J. van Dijk	Den Haag
ir. H.A.M. van Erp	Amsterdam
drs. J.D.C. Kerremans	Den Haag
D. de Koning	Bruinisse
prof. dr. P. Korringa	IJmuiden
drs. H.J. van der Maas	Den Haag
L. Mieras	Yerseke
C. Pekaar	Yerseke
drs. E.H. van de Poll	Den Haag
drs. J.S. Rienks	Middelburg
C. Sinke	Yerseke
Chr. Schot	Zierikzee
drs. M.C. Verburg	Middelburg
ir. M. de Vink	Middelburg
A.C. Willemsen	Yerseke
H.J. Zuydweg	Yerseke

Commissie van Advies ad hoc voor de mosselkwekerijen

Leden der Commissie, de heren:

ir. J.D. Dorst (voorzitter)	Middelburg
G. Baak	Den Haag
J. Bakker	Den Oever (Wieringen)
J.H. Bal	Tholen
H. Bom	Yerseke
A. de Boon	Rotterdam
drs. D.J. van Dijk	Den Haag
ir. H.A.M. van Erp	Amsterdam
J. van Es	Harlingen
W.N. Hoogerheide	Bruinisse
H. Jumelet	Harlingen
D. de Koning	Bruinisse
prof. dr. P. Korringa	IJmuiden
C. Pekaar	Yerseke
N. Rotgans	Den Oever (Wieringen)
L.S. Rijpkema	Den Haag
B.W. Schot	Zierikzee
Chr. Schot	Zierikzee

MOSSelperceLEN IN DE ZEEUWSE STROMEN

(Schaal 1:330.000)

Mosselpercelen

Percelen van in verslag
verwerkte bedrijven

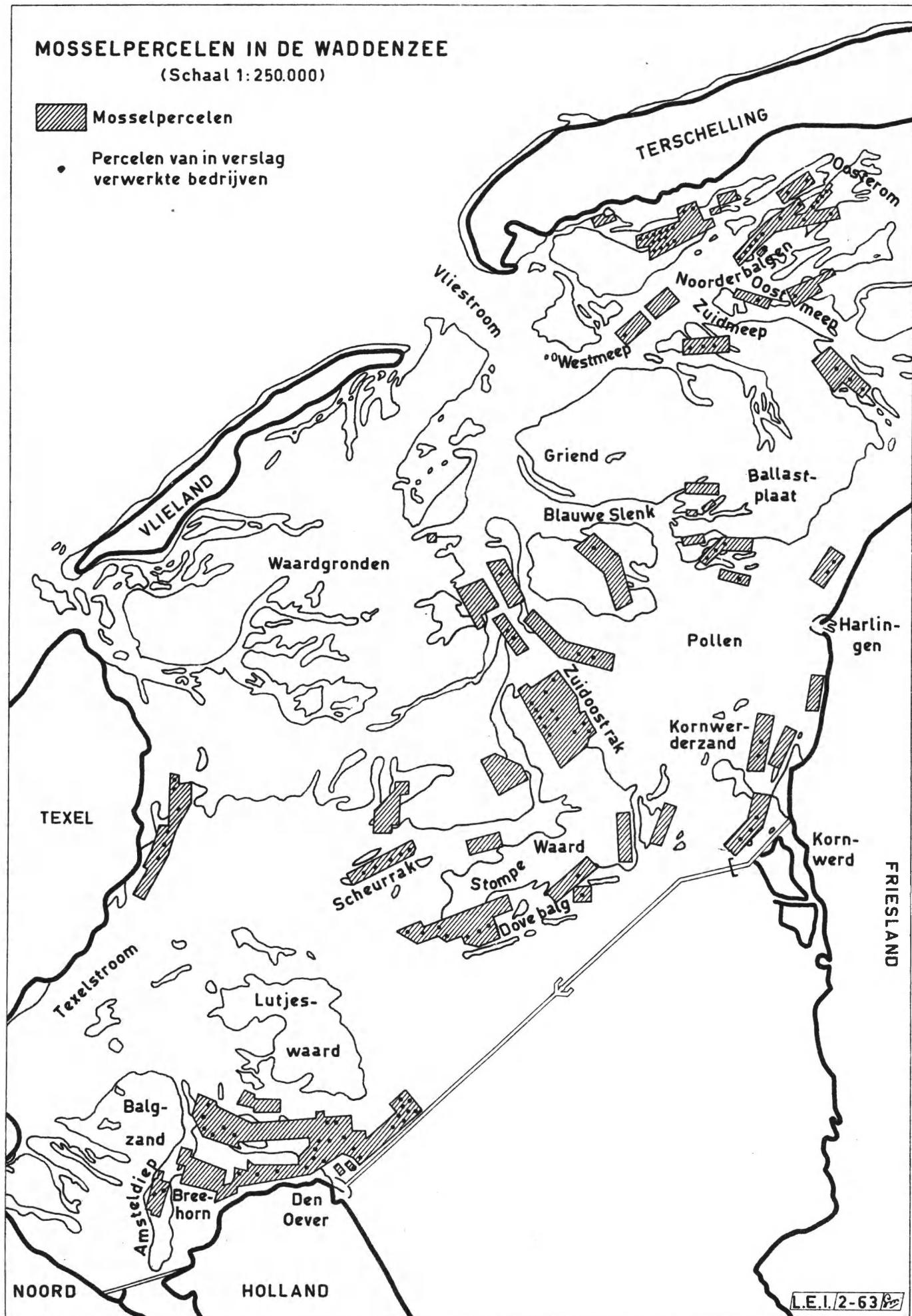
MOSSelperceLEN IN DE WADDENZEE

(Schaal 1:250.000)

Mosselpercelen

- Percelen van in verslag verwerkte bedrijven

HOOFDSTUK I

INLEIDING

§ 1. Historisch overzicht

De literatuur over de mosselvisserij en -kwekerij is beperkt. 1) Dr. B. Havinga geeft een kort overzicht van de overgang van natuurbedrijf tot cultuurbedrijf. Reeds in de 18e eeuw gingen vissers ertoe over mosselen uit te zaaien op daarvoor geschikte banken in de Zeeuwse Stromen om ze wederom op te vissen als de mosselen volgroeid waren. Dit was nog in de tijd van de vrije visserij. Het verhuren van percelen door de overheid dateert van na 1870.

Omstreeks dit jaar heeft ook de overgang van natuur- tot cultuurbedrijf plaats, d.w.z. dat men niet meer uitsluitend "op hoop van zegen" vist, doch maatregelen neemt om de oester- en mosselstand te beschermen en de groei van de oesters en mosselen te bevorderen. Toen destijds in Zeeland de oestervisserij plaats maakte voor de oesterkwekerij op daarvoor gehuurde percelen in de Zeeuwse Stromen leverden de vrije mosselbanken in Zeeland reeds niet veel mosselen meer op. De mosselkwekerij is dan ook van iets oudere datum dan de oesterkwekerij.

Het kweken van mosselen heeft thans in het algemeen plaats op van de Staat gehuurde percelen. Het aantal particuliere percelen is gering.

Met de verhuur van de percelen en het toezicht erop is belast het Bestuur der Visserijen op de Zeeuwse Stromen, ressorterende onder het Ministerie van Financiën. Bij de bepaling van de huur wordt rekening gehouden met de kwaliteit van het perceel en aldus met de financiële baten. Ontmoeten de kwekers moeilijkheden in het bedrijf, waardoor zij ernstig financieel nadeel hebben, dan wordt een deel van de huur kwijtscholden. Dit deed zich b.v. kort na de Eerste Wereldoorlog voor, toen de koersdaling van de Belgische en Franse valuta tot financiële verliezen voor de kwekers leidde. Tevens geldt een regeling, welke bepaalt dat men bij een twaalfjarig contract een perceel toch na drie jaar kan teruggeven, indien de produktiviteit van het perceel hiertoe aanleiding geeft.

In de jaren twintig bleek de produktie dikwijls te groot om tegen een lonende prijs af te zetten. In 1927 en 1928 poogden de kwekers door middel van minimumprijzen grote prijsdalingen te voorkomen. Bovendien heeft de Bond van Mosselkwekers in Zeeland destijds gepoogd mosselen coöperatief te verkopen, hetgeen niet tot succes heeft geleid.

-
- 1) Handbuch der Seefischerei Nordeuropas, Band VII Heft 5 Dr. B. Havinga: Austern- und Muschelkultur, Stuttgart 1932.
A.G.U. Hildebrandt, De Nederlandse Visserij, Utrecht 1948.
Fishing News International, Dr. B. Havinga: Musselculture, October 1962
J. Glerum: De Zeeuwse oester- en mosselcultuur en kreeftenvisserij, Meppel 1953.

In het begin van de jaren dertig werd ertoe overgegaan de mosselen te knippen, d.w.z. van spinsel te ontdoen en aldus de tarra te verminderen.

De economische depressie van de jaren dertig bracht de mosselkwekers in grote financiële moeilijkheden, ten gevolge van een complex van oorzaken.

De depressie leidde tot een aanzienlijke prijsdaling. De produktie had echter meer een neiging tot stijgen dan tot dalen. Immers in deze tijd vielen de motorisering van de vissersvloot en de opkomst van het vervoer over de weg. Het zeilschip werd tot motorvaartuig verbouwd, waardoor men minder aanhankelijk werd van het weer en in het algemeen de produktiviteit van het bedrijf werd vergroot. De opkomst van de vrachtauto had niet alleen tot gevolg dat steeds minder gebruik werd gemaakt van spoor en schip voor het vervoer van mosselen, doch leidde er tevens toe dat er een zekere specialisatie kwam ten aanzien van kwekerij en handel. De kwekers, die tot dusverre zelf de afzet van hun mosselen verzorgden en deze ook zelf met hun schip vervoerden (b.v. naar Antwerpen), lieten nu de afzet aan de handel en het vervoer aan het wegtransport over en gingen zich uitsluitend toeleveren op het kweken van mosselen. Ook daardoor kwam er meer tijd beschikbaar om het kweken van mosselen te intensiveren.

Felle concurrentie leidde tot een noodtoestand voor de kwekers. Voor de overheid was dit aanleiding in te grijpen. Op grond van het Crisis-Mosselbesluit 1934 I werden de uitoefening van het mosselkweken, de handel en de export van mosselen alleen toegestaan aan die kwekers, die aangesloten waren bij de Nederlandse Visserijcentrale. Voorts werden de minimumprijzen vastgesteld.

Ten einde de controle op de naleving van de voorschriften te verbeteren werd op 24 juni 1935 een "Centraal Verkoopkantoor van Mosselen" te Bergen op Zoom gevestigd. Aanvankelijk beperkte dit kantoor zich tot bemiddeling tussen kwekers en handelaren. In 1936 werd de band tussen kweker en handelaar verbroken. Het Verkoopkantoor werd belast met het kopen van mosselen van de kwekers en met het verkopen van mosselen aan handelaren. Het kantoor kocht en verkocht tegen vaste prijzen per kwaliteit mosselen, waardoor aan het prijsbederf ten nadele van de kwekers een einde kwam. Deze gang van zaken heeft geleid tot een zekere specialisatie. De combinatie kweker-handelaar komt echter ook thans nog voor.

Ter voorkoming van een te groot aanbod werd de vestiging van nieuwe mosselkwekerijen aan beperkende bepalingen gebonden. Voorts werd in 1938 een z.g. standaardcapaciteitcijfer per kweker ingesteld, waarbij op grond van de produktie in een basisperiode in de onmiddellijk voorafgaande jaren aan elke kweker een kwantum werd toegewezen, dat hij gedurende het seizoen zou kunnen afleveren aan het kantoor. Op de af te leveren hoeveelheid volgens het standaardcapaciteitcijfer zou min of meer kunnen worden gerekend. Dit stelsel vindt nog steeds toepassing, zij het dat sinds 1957 het standaardcapaciteitcijfer vóór de aanvang van het seizoen gecorrigeerd wordt op basis van de gemiddelde afleveringen van de vier laatste seizoenen.

Sinds de Tweede Wereldoorlog levert de afzet van mosselen geen problemen op. In het seizoen 1949/1950 deed zich echter een ernstige moeilijkheid voor, veroorzaakt door een darmparasiet (*Mytilicola intestinalis*), waardoor de produktie van de Zeeuwse percelen catastrofaal daalde. Volgens Korringa 1) was deze parasiet nog niet eerder in Zeeland aangetroffen en dienen de kwekers er rekening mede te houden dat deze niet zal verdwijnen, daar nog altijd geen biologisch of chemisch bestrijdingsmiddel is gevonden. Slechts een drastische beperking van de hoeveelheid mosselen in de Zeeuwse wateren kan tot een evenwichtsbestand leiden, waarbij de graad van parasitering beneden het voor de mosselen gevaarlijke niveau blijft. Van kwekerszijde werd opgemerkt, dat als gevolg van de strenge winter 1962/63 ten aanzien van de mosselparasiet enig optimisme gewettigd zou zijn.

Was tot de Tweede Wereldoorlog de aanvoer van consumptiemosselen van de Waddenzee 2) beperkt gebleven, na het vrijwel uitvallen van de Zeeuwse produktie gingen de Zeeuwse kwekers hun bedrijf ten dele op de Waddenzee uitoefenen, waar de mosselparasiet nog niet was doorgedrongen. Daartoe werden - door bemiddeling van de Inspecteur der Visserijen in het 2e, 3e en 5e district - percelen gehuurd van Domeinen tegen een bedrag van f. 100,- per perceel. Enige Zeeuwse kwekers hebben hun bedrijf reeds naar het noorden verplaatst en zich in Harlingen of Den Oever gevestigd.

Uit tabel I. 1.1 (blz20) blijkt duidelijk van welk een grote betekenis de produktie van consumptiemosselen na 1950 in de Waddenzee is geworden.

De regelingen uit de depressiejaren werden na 1945 gehandhaafd. De mosselkweker ontvangt bestellingen van het Kantoor voor Mosselzaken te Bergen op Zoom, thans een afdeling van het Produktschap voor Vis en Visprodukten. De kweker ontvangt een vaste prijs per mosselton van 100 kg, waarbij rekening wordt gehouden met de geleverde kwaliteit van de mosselen. De handel betreft de mosselen tegen vaste prijs, afhankelijk van de aan de kwekers betaalde prijs, van het kantoor.

§ 2. T e c h n i s c h o v e r z i c h t

De periode voor het kweken van mosselen begint bij het vissen van kleine jonge mosselen, z.g. mosselzaad, en eindigt bij het afleveren van volgroeide consumptiemosselen.

Het kweken heeft plaats op gehuurde percelen. Veelal beschikt men over meer dan één perceel.

De kwaliteit van de percelen is van verschillende factoren afhankelijk, waarvan als voornaamste kunnen worden genoemd:

- a. de aard van de bodem. De mossel groeit het best op een stabiele grond, d.w.z. een vaste grond, waar geen bewegend zand voorkomt;
- b. voedselrijkdom, temperatuur, zoutgehalte, de mate van verontreiniging van het zeewater, stroomsnelheid en diepte;
- c. de kans op stromingen, storm en ijsgang, waardoor de mosselen weggeslagen of vernietigd zouden kunnen worden;

- 1) Dr. P. Korringa: "Welke hulp kan de wetenschap bieden aan de Zeeuwse mosselkwekers," Wetenschap en Samenleving, juni 1951.
- 2) De mosselen van de Waddenzee waren hoofdzakelijk bestemd voor eendenvoer en bemesting, terwijl het daar geviste mosselzaad voor de percelen in Zeeland gebruikt werd.

Tabel I.1.1

AANVOER EN PRIJS PER 100 KG MOSSELEN ¹⁾

Jaar	Voor menselijke consumptie								Niet voor menselijke consumptie	
	Totaal		Zeeland		Waddenzee				Waddenzee	
	mln.kg	prijs	mln.kg	prijs	mln.kg	prijs	mln.kg	prijs	mln.kg	prijs
1928	46,3	1,43	41,4	1,48	0,2	1,00	4,7	1,02	27,4	0,31
1929	38,8	2,26	36,5	2,34	0,5	1,42	1,8	1,06	20,6	0,33
1930	41,1	2,87	36,7	3,08	1,3	1,20	3,1	1,05	21,6	0,32
1936	41,0	2,24	38,0	2,32	0,5	2,50	2,5	0,93	20,5	0,21
1937	44,6	2,38	42,6	2,42	0,5	2,50	1,5	1,08	21,8	0,22
1938	44,4	2,28	43,5	2,30	0,2	2,50	0,8	1,19	16,6	0,24
1958	65,7	11,34	10,9	11,13	54,8	11,38	-	-	-	-
1959	59,3	11,03	25,9	11,07	33,4	11,01	-	-	-	-
1960	67,5	11,48	10,3	10,69	57,2	11,63	-	-	-	-
1961	74,3	11,97	4,7	11,10	69,6	12,03	-	-	-	-
1962	83,9	11,82	15,9	11,27	68,0	11,95	-	-	-	-

UITVOER EN OPBRENGST VAN CONSUMPTIEMOSSELEN

Jaar	Totaal		Naar België		Naar Frankrijk	
	mln. kg	mln.gld.	mln. kg	mln.gld.	mln. kg	mln.gld.
1928	39,1	0,61	28,4	0,39	3,8	0,08
1929	33,2	0,65	24,9	0,44	3,2	0,08
1930	32,7	0,91	26,5	0,73	2,4	0,08
1936	34,2	0,78	20,0	0,47	11,8	0,26
1937	43,3	1,28	23,1	0,72	17,8	0,52
1938	42,5	1,26	21,1	0,64	18,9	0,57
1958	48,4	9,82	21,1	4,17	27,3	5,64
1959	54,8	11,46	21,7	4,32	33,0	7,11
1960	55,3	11,24	22,2	4,37	32,8	6,80
1961	58,8	12,55	23,2	4,83	35,2	7,63
1962	62,0	13,83	22,9	4,92	38,1	8,69

Bron: Jaarcijfers over de visserij van de Directie der Visserijen.

1) Zie voor gedetailleerde gegevens omtrent aanvoer en prijzen Bijlage I.

d. het vóórkomen van vijanden van de mossel: zeesterren, de parasiet *Mytilicola intestinalis*, pokkenval en de kans op zaadval op consumptiemosselen.

Het mosselzaad wordt voornamelijk eind april, mei en begin juni gevist op de Waddenzee. Wel wordt ook in Zeeland op mosselzaad gevist, doch men is voor het verkrijgen van voldoende mosselzaad in hoofdzaak aangewezen op de Waddenzee. Het zaadvissen op de vrije gronden, dus buiten de percelen, geschiedt in door de Inspectie der Visserijen in het 2e, 3e en 5e district daarvoor opengestelde tijd en gebieden.

Het mosselzaad wordt meestal gezaaid op percelen van geringere kwaliteit, de z.g. zaadpercelen. Na een jaar op deze percelen te hebben gelegen, worden de tot "halfwas"-mosselen gegroeide mosselen opgevist en op gronden van betere kwaliteit uitgezaaid om te groeien tot de grootte van consumptiemosselen.

Na ongeveer een jaar op de "consumptiepercelen" te hebben gelegen, worden de mosselen opgevist en afgeleverd.

Gedurende de periode dat de mosselen op de percelen liggen, moeten de percelen regelmatig en goed worden onderhouden. Dit is uiteraard van groot belang voor de produktiviteit der percelen. In het bijzonder moeten vijanden van de mossel, zoals zeesterren, worden verwijderd. Daartoe worden b.v. de mosselen opgevist, de zeesterren door middel van zout gedood, vuil verwijderd en de mosselen opnieuw verzaaid.

De tijd welke verloopt vanaf het vissen van mosselzaad tot het opvissen van consumptiemosselen, hangt af van de kwaliteit van de percelen en van de kwaliteit van het zaad. Op de beste percelen groeien de mosselen snel en verkrijgt men soms reeds na een jaar mosselen ter grootte van consumptiemosselen. Op de slechte percelen groeien de mosselen langzaam en is veel meer onderhoud nodig. De periode tussen het vissen van mosselzaad en het opvissen voor aflevering als consumptiemosselen kan dan wel drie jaar of langer duren.

Op de z.g. "vrije gronden" vist men mosselzaad van verschillende grootte, soms ook halfwasmosselen. Het is echter moeilijk aan te geven van welk jaar van uitzaaien van het mosselzaad de consumptiemosselen afkomstig zijn. Ten behoeve van het economisch onderzoek moet er daarom een gemiddelde tijd tussen het opvissen van het mosselzaad en het afleveren van consumptiemosselen worden aangenomen.

In de literatuur 1) wordt deze periode op twee jaar gesteld. Mede op grond van de resultaten van het onderzoek is ook in dit verslag van een periode van twee jaar uitgegaan.

De levering van consumptiemosselen heeft plaats op bestelling van het Kantoor voor Mosselzaken te Bergen op Zoom. De kweker levert de mosselen af door deze naar de werwaterplaats van de handelaren te brengen. De voornaamste werwaterplaatsen zijn gelegen bij Yerseke.

Het "verwateren" heeft tot doel de mosselen gelegenheid te geven zich inwendig te ontdoen van zand en slib.

Verwaterplaatsen moeten aan een aantal voorwaarden voldoen. Havinga 1) noemt:

1) "Handbuch der Seefischerei Nordeuropas," Band VII, Heft 5.

1. het water moet bacteriologisch zuiver zijn en een hoog zoutgehalte hebben;
2. de bodem moet vast zijn, zodat bij het opvissen geen zand wordt opgewoeld, waardoor de mosselen opnieuw zouden worden verontreinigd;
3. er mag geen sterke stroom staan, die het zand in beweging houdt of de mosselen van hun plaats dringt;
4. er moet een zodanig tijverskil zijn, dat bij hoog water geladen mosselvaartuigen over de percelen kunnen varen en er bij laag water kan worden gelopen om de mosselen te verspreiden enz.

Bij Yerseke en op kleinere schaal bij Bruinisse en Tholen zijn er natuurlijke verwaterplaatsen welke aan deze voorwaarden voldoen. De Waddenzee heeft echter geen natuurlijke verwaterplaatsen die aan de gestelde voorwaarden voldoen. Het gevolg is dat de kwekers hun consumptiemosselen van de Waddenzee in hoofdzaak op de verwaterplaatsen bij Yerseke afleveren. De route per schip Waddenzee - Yerseke, welke op het kaartje nader is aangegeven, vereist een vaartijd van ongeveer 20 uur. Voor zover de tijd welke voor het heen- en weerreizen nodig is wordt onttrokken aan de tijd nodig voor de verzorging der percelen, wordt de produktie van de Waddenzeepercelen ongunstig beïnvloed.

Wat de schepen betreft, men was tot de jaren twintig aangewezen op het houten zeilvaartuig, de Zeeuwse hoogaars. Deze schepen werden naar mate de motor bedrijfszekerder werd tot motorschepen omgebouwd. Thans zijn in hoofdzaak stalen motorschepen in bedrijf. Ook de werkzaamheden aan boord heeft men meer en meer gemechaniseerd. De bemanning bestaat veelal uit drie of vier personen. Tijdens het zaadvissen wordt dikwijls tijdelijk nog een arbeidskracht aangetrokken.

VAARROUTE MOSSELVAARTUIGEN

ZEELAND - WADDENZEE

(Schaal 1:1.200.000)

HOOFDSTUK II

ALGEMEEN ECONOMISCHE ASPECTEN VAN DE MOSSELKWEKERIJ

§ 1. Aan-, in- en uitvoer; industrieel verbruik en directe consumptie in het binnenland

De hoeveelheid aangevoerde consumptiemosselen in de laatste elf seizoenen is weergegeven in tabel II.1.1. Uit de tabel blijkt dat de aanvoer in de laatste drie seizoenen is toegenomen. Het aandeel van de mosselaanvoer uit Zeeland varieerde van 9 tot 51% van de totale aanvoer.

Tabel II.1.1

AANVOER VAN CONSUMPTIEMOSSELEN

Seizoen	Totaal Nederland		Uit Zeeland		Uit Waddenzee 1)	
	aanvoer x 1 mln. kg	opbr. x 1 mln. gld.	aanvoer in % v. totaal	opbrengst in % van totaal	aanvoer in % van totaal	opbrengst in % van totaal
1951/52	51,7	4,9	48	49	52	51
1952/53	46,8	4,7	33	32	67	68
1953/54	58,5	6,0	17	17	83	83
1954/55	62,6	6,6	29	28	71	72
1955/56	48,4	5,7	51	51	49	49
1956/57	59,7	7,0	23	23	77	77
1957/58	56,4	6,7	18	18	82	82
1958/59	56,4	6,3	22	22	78	78
1959/60	61,8	6,8	43	43	57	57
1960/61	73,5	8,6	11	10	89	90
1961/62	80,7	9,7	9	8	91	92
1962/63	65,9	7,8	20	19	80	81

1) Excl. Lauwerszee en Dollard/Eems.

Bron: Directie van de Visserijen, Jaarcijfers over de Visserij.

De uitvoer van consumptiemosselen blijkt uit tabel II.1.2. Het verloop van de export houdt in grote trekken gelijke tred met de ontwikkeling van de aanvoer. Vooral de uitvoer naar Frankrijk is in de laatste seizoenen sterk toegenomen. Naast Frankrijk en België zijn de andere landen (met name Zwitserland en West-Duitsland) van zeer geringe betekenis voor de Nederlandse mosselexport.

Tabel II.1.2

UITVOER VAN CONSUMPTIEMOSSELEN

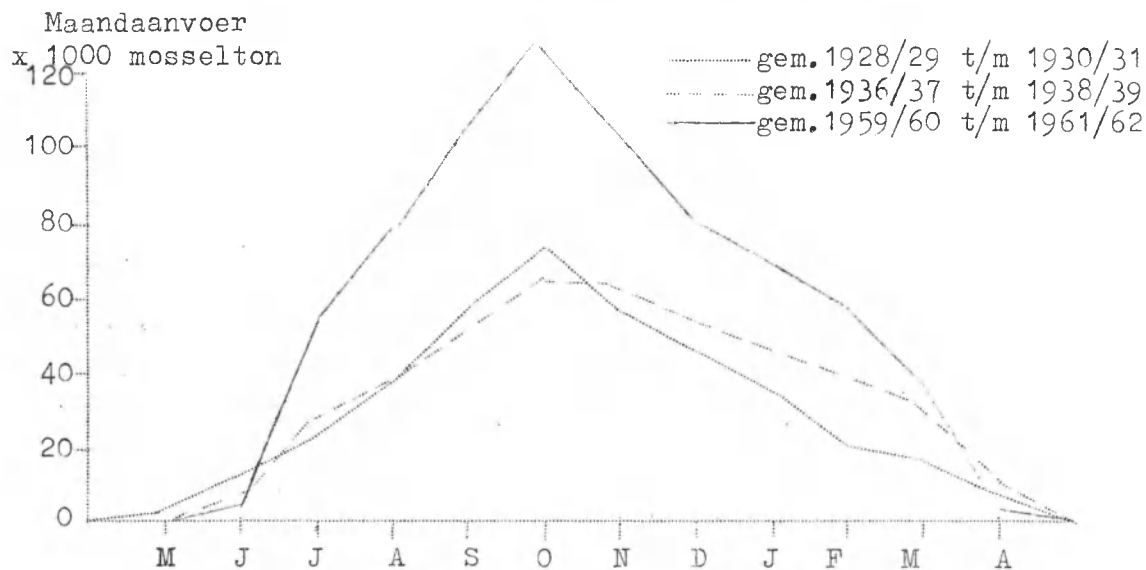
Seizoen	Totaal Nederland		Naar België		Naar Frankrijk	
	uitvoer x 1 mln. kg	opbr. x 1 mln. gld.	uitvoer in % v. totaal	opbrengst in % van totaal	aanvoer in % van totaal	opbrengst in % van totaal
1951/52	41,8	7,3	51	45	49	54
1952/53	35,1	5,7	57	54	43	45
1953/54	46,5	8,0	49	45	51	54
1954/55	49,4	8,7	46	42	54	58
1955/56	43,0	9,8	44	41	56	59
1956/57	49,9	10,8	45	43	55	57
1957/58	39,8	7,7	55	56	45	44
1958/59	49,3	10,2	42	41	58	59
1959/60	54,5	11,3	39	38	60	62
1960/61	59,2	11,8	39	38	60	61
1961/62	61,0	13,6	38	37	61	62
1962/63	48,8	11,0	40	38	58	60

Bron: C.B.S.

Gedurende het seizoen is de aanvoer van consumptiemosselen het grootst in oktober en neemt daarna snel af. Dat er in de loop van de tijd weinig veranderingen optreden in het seizoenverloop, blijkt uit grafiek II.1.1.

Grafiek II.1.1

SEIZOENPATROON VAN DE AANVOER VAN CONSUMPTIEMOSSELEN
IN DE PERIODE 1928/31, 1936/39 EN 1959/62

Tabel II.1.3 geeft in totalen per seizoen de herkomst en bestemming van de mosselen in de laatste tien seizoenen. Van het totaal van aanvoer en invoer blijkt in het laatste seizoen omstreeks 17% als waterverliezen beschouwd te moeten worden. Van hetgeen er in het seizoen 1961/1962 na aftrek van de verliezen beschikbaar was (72 milj.kg) werd 84,7 % in verse toestand uitgevoerd. Door de inleggerijen werd 12,5% verwerkt, waarvan 5,7% werd uitgevoerd en 6,8% op de binnenlandse markt kwam. In het binnenland werd 2,8% vers geconsumeerd.

Het binnenlands verbruik blijkt slechts een gering percentage van de totale hoeveelheid uit te maken. In grafiek II.1.2 zijn dezelfde gegevens over het seizoen 1961/1962 grafisch voorgesteld. De onderlinge verhouding tussen de verschillende stromen is hier duidelijk te zien.

Tabel II.1.3

AAN-, IN- EN UITVOER, VERBRUIK VAN MOSSELEN (in milj. kg vers gewicht)

Seizoen 1	Aan- voer ¹⁾ 2	In- voer 3	Be- schik- baar 4	Uit- voer 5	Directe binnenland- se cons. 6	Indus- trieel verbruik 7	Waarvan		Ver- liezen 2) 10
							uit- voer 8	binnen- land 9	
1952/53	46,8	0,0	46,8	35,1	1,5	4,1	2,9	1,2	6,1
1953/54	58,5	0,0	58,5	46,5	1,8	4,5	3,1	1,4	5,7
1954/55	62,6	2,1	64,7	49,4	1,3	4,5	3,2	1,3	9,5
1955/56	48,4	6,2	54,6	43,0	1,0	3,9	2,9	1,0	6,7
1956/57	59,7	8,4	68,1	49,9	1,0	5,0	3,8	1,2	12,2
1957/58	56,4	0,0	56,4	39,8	1,3	5,8	3,3	2,5	9,5
1958/59	56,4	12,5	68,9	49,3	1,0	6,6	3,6	3,0	12,0
1959/60	61,8	15,1	76,9	54,6	1,4	8,0	4,4	3,6	12,9
1960/61	73,5	9,0	82,5	59,0	1,6	8,2	4,1	4,1	13,7
1961/62	80,7	6,2	86,9	61,1	2,0	9,0	4,1	4,9	14,8

1) Voor verwatering.

2) Voornamelijk ten gevolge van het verwateren.

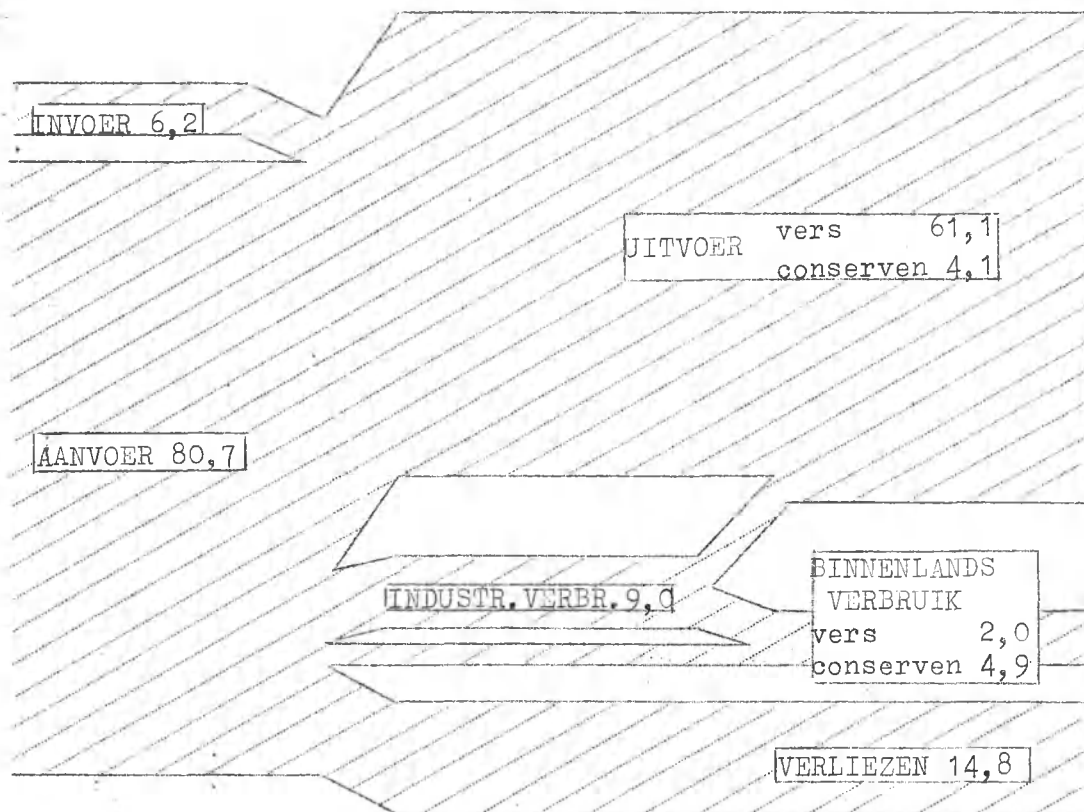
Bronnen: Jaarcijfers over de Visserij van de Directie van de Visserijen (kolom 2), Maandstatistiek van de in-, uit- en doorvoer C.B.S. (kolom 3 en 5), Kantoor voor Mosselzaken van het Produktschap voor Vis en Visprodukten (kolom 6 en 7).

Schattingen, ten dele gebaseerd op gegevens uit het maandblad "Aanvoer en Afzet" (kolom 8 en 9).

Garfiek II.1.2

AANVOER, INVOER, UITVOER EN VERBRUIK VAN MOSSELEN

SEIZOEN 1961/1962 (x 1.000.000 kg vers gewicht)

§ 2. Aantal bedrijven

Het aantal bedrijven in de zin van economische eenheden, dat in de seizoenen 1958/1959 t/m 1961/62 de mosselcultuur uitoefende, blijkt uit tabel II.2.1. In deze tabel is het totale aantal bedrijven gesplitst naar vestigingsgebied (Zeeland of Waddenzee) en naar de grootte van het standaardcapaciteitscijfer, althans voor zover dit de in Zeeland gevestigde bedrijven betreft. Tevens is het aantal bedrijven vermeld, dat de mosselkwekerij als hoofdbedrijf had. In de overige bedrijven werd een belangrijk gedeelte van de inkomsten verkregen uit hetzij de oesterkwekerij (in Zeeland), hetzij de garnalenvisserij (voornamelijk in de Waddenzee).

De gemiddelde afleveringen per bedrijf zijn in de drie genoemde seizoenen geleidelijk gestegen.

Het aantal geregistreerde kwekers, d.w.z. het aantal personen en ondernemingen dat een vergunning had om mosselen aan te voeren (en van

GEMIDDELDE AFLEVERINGEN VAN CONSUMPTIEMOSSELEN PER BEDRIJF (in tonnen van 100 kg)

Groep en standaard- capaciteitscijfer	S e i z o e n 1 9 5 8 / 1 9 5 9				S e i z o e n 1 9 5 9 / 1 9 6 0			
	Totaal- aantal bedrijven	Waarvan mosselkwekerij hoofdbedrijf		Totaal- aantal bedrijven	Waarvan mosselkwekerij hoofdbedrijf		Totaal- aantal bedrijven	gem. stcc. p. bedrijf
		aantal bedrijven	gem. aflev. per bedrijf		aantal bedrijven	gem. aflev. per bedrijf		
A. Totaal Nederland	126	97	5132	4769	131	99	5377	4683
B. Harlingen/ Wieringen	22	17	4439	3260	28	19	2591	3142
C. Zeeland	12	4	2091	1099	11	4	1813	1271
tot 1500 ton	23	14	2577	2255	25	16	2547	2224
1500 - 3000 ton	25	21	4082	3931	25	21	4615	3924
3000 - 4500 ton	28	26	5487	5579	26	24	6781	5599
4500 - 7000 ton	13	12	8887	8647	11	10	10354	8479
7000 -10000 ton	3	3	14294	13261	5	5	14377	12255
boven 10000 ton								
Totaal Zeeland	104	80	5280	5089	103	80	6038	5049

	S e i z o e n 1 9 6 0 / 1 9 6 1		S e i z o e n 1 9 6 1 / 1 9 6 2					
A. Totaal Nederland	132	96	6546	4796	133	96	7194	4809
B. Harlingen/Wieringen	28	18	4871	3149	28	17	5713	3434
C. Zeeland								
tot 1500 ton	13	3	1882	1324	14	4	2003	1142
1500 - 3000 ton	22	14	3212	2185	24	16	3341	2222
3000 - 4500 ton	27	21	5175	3840	24	19	5999	3889
4500 - 7000 ton	25	24	7665	5563	25	23	8528	5524
7000 -10000 ton	13	12	10637	8432	14	13	11143	8355
boven 10000 ton	4	4	17450	13458	4	4	19249	13398
Totaal Zeeland	104	78	6932	5176	105	79	7512	5105
D. L.E.I.-bedrijven								
tot 1500 ton	-	-	-	-	-	-	-	-
1500 - 3000 ton	4	4	3000	2224	6	6	3538	2173
3000 - 4500 ton	6	6	5524	4005	6	6	5799	3806
4500 - 7000 ton	5	5	7740	5732	8	8	8718	5535
7000 -10000 ton	5	5	10390	8602	6	6	11179	8412
boven 10000 ton	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Zeeland	20	20	6790	5230	26	26	7417	5024

1) Op de gegevens van dit aantal bedrijven zijn de berekeningen in dit verslag gebaseerd.

die vergunning gebruik maakte), was hoger dan de in de tabel genoemde cijfers. In dit verslag is uitgegaan van wat uit bedrijfseconomisch gezichtspunt als een economische eenheid kon worden beschouwd. Hieruit vloeit voort, dat in verschillende gevallen twee of meer vergunninghouders geacht kunnen worden tot één economische bedrijfseenheid te behoren. Indien b.v. drie personen elk een vergunning bezaten, waarmee het bedrijf voor gezamenlijke rekening werd uitgeoefend op de percelen van allen tezamen, dan werd dit als één economische bedrijfseenheid beschouwd.

Hoe groot het aantal vergunninghouders was blijkt uit tabel II.2.2 waarin tevens wederom het aantal bedrijven in Zeeland is opgenomen.

Tabel II.2.2

AANTAL VERGUNNINGHOUDERS EN AANTAL BEDRIJVEN (ECONOMISCHE EENHEDEN)

	1959/ 1960	1960/ 1961	1961/ 1962
Totaalaantal vergunninghouders, die hiervan gebruik maakten	157	165	170
Waarvan in Zeeland	127	134	139
Aantal bedrijven in Zeeland	103	104	105
Waarvan mosselkwekerij hoofdbedrijf:			
Yerseke	33	32	31
Bruinisse	34	34	34
Zierikzee	6	6	6
Tholen	3	3	3
Elders in Zeeland	4	3	5
Totaal in Zeeland	80	78	79

Bron: Kantoor voor Mosselzaken en L.E.I.-registratie.

§ 3. O v e r z i c h t v a n d e v l o o t 1)

In tabel II.3.1 is een overzicht per 1 januari 1962 gegeven van het aantal vaartuigen, waarmee de mosselkwekerij als hoofdbedrijf werd uitgeoefend. Vaartuigen waarmee mosselen werden aangevoerd, doch welke voornamelijk werden gebruikt voor de oesterkwekerij (vooral in Yerseke) of waarmee gedurende een belangrijk gedeelte van het jaar de garnalenvisserij werd uitgeoefend (vooral in Harlingen) zijn niet in het overzicht opgenomen.

In Zeeland hadden 79 bedrijven 87 vaartuigen in gebruik. Acht bedrijven oefenden de mosselkwekerij met twee vaartuigen uit.

Het merendeel der vaartuigen heeft een inhoud van 30 tot 50 B.R.T. De ouderdom van de vaartuigen is over het algemeen hoog. Ca. 75% van het aantal schepen is meer dan 30 jaar oud. Hierbij moet wel worden bedacht dat de meeste vaartuigen weliswaar lang geleden als vrachtvaartuigen zijn gebouwd, doch later tot vissersschepen zijn omgebouwd.

De motoren zijn over het algemeen van recente datum. 50% van het aantal motoren dateert van na 1954. Er is een tendentie naar krachtiger motoren. Het motorvermogen van bijna 80% der vaartuigen bedroeg 100 pk of meer. Ruim 40% had een vermogen van 130 of meer pk.

1) Voor een gedetailleerd overzicht, zie bijlage II.

OVERZICHT VAN HET AANTAL VAARTUIGEN WAARMEDE DE MOSSELVISSERIJ ALS HOOFDBEDRIJF
WERD UITGEOEFEND; 1 JANUARI 1962

	Aantal vaar- tuigen	Naar inhoud casco in B.R.T.					Naar bouwjaar casco			
		20 - 39	40 - 59	60 - 71	voor 1930 ¹⁾		1930 - 1939	1940 - 1949	1950 - 1959	
Yerseke	36	9	23	4	29		4	1	2	
Bruinisse	35	12	20	3	28		2	2	3	
Zierikzee	8	1	4	3	4		1	-	3	
Overig Zeeland	8	5	2	1	6		2	-	-	
Totaal Zeeland	87	27	49	11	67		9	3	8	
Harlingen	7	6	1	-	4		2	1	-	
Wieringen	10	6	4	-	6		3	-	1	
Totaal Waddenzee	17	12	5	-	10		5	1	1	
Totaal Nederland	104	39	54	11	77		14	4	9	

	Aantal vaar- tuigen	Naar motorvermogen in pk							Naar bouwjaar motor		
		10 - 69	70 - 129	130 - 189	190 - 225				voor 1945 ¹⁾	1945 - 1954	1955 - 1961
Yerseke	36	4	16	15	1				4	11	21
Bruinisse	35	-	17	16	2				10	8	17
Zierikzee	8	1	-	5	2				1	4	3
Overig Zeeland	8	-	8	-	-				1	3	4
Totaal Zeeland	87	5	41	36	5				16	26	45
Harlingen	7	-	4	3	-				1	2	4
Wieringen	10	3	5	2	-				3	4	3
Totaal Waddenzee	17	3	9	5	-				4	6	7
Totaal Nederland	104	8	50	41	5				20	32	52

1) Inclusief schepen, waarvan het bouwjaar onbekend is.

Bron: Gids van vissersvaartuigen van de Directie der Visserijen.

HOOFDSTUK III

UITGANGSPUNTEN EN BASISGEGEVENS

§ 1. De bij het onderzoek betrokken bedrijven

Bij het onderzoek naar de bedrijfsresultaten van de mosselkwekerij is uitgegaan van de feitelijk behaalde opbrengsten en de feitelijk gemaakte kosten. De gegevens werden ontleend aan de administraties van een aantal in Zeeland gevestigde mosselkwekers, die vrijwillig deelnamen aan de bedrijfsboekhouding voor de visserij van de afdeling Visserij van het Landbouw-Economisch Instituut.

Tabel III.1.1 geeft een overzicht van het aantal bedrijven, dat aan de bedrijfsboekhouding deelneemt.

Onder een bedrijf wordt hier verstaan een economische eenheid, waarmede de mosselcultuur wordt uitgeoefend (zie hoofdstuk II § 2).

Tabel III.1.1

AANTAL AAN DE L.E.I.-BEDRIJFSBOEKHOUDING DEELNEMENDE BEDRIJVEN

	totaal				aantal waarop dit verslag is gebaseerd	
	boekjaar ¹⁾				calculatie-periode	
	1958/59	1959/60	1960/61	1961/62	1959/61	1960/62
Bruinisse	12	17	18	18	16	16
Yerseke	-	1	8	10	1	7
Zierikzee	5	5	5	5	3	3
Tholen	-	-	-	2	-	-
Totaal	17	23	31	35	20	26

1) Het boekjaar valt samen met het seizoen dat loopt van april/mei tot april/mei.

De aan de bedrijfsboekhouding deelnemende kwekers oefenden uitsluitend of in hoofdzaak de mosselcultuur uit. Voor zover nevenwerkzaamheden werden verricht waren deze van geringe betekenis en zijn bij dit onderzoek buiten beschouwing gelaten (zie bijlage III).

De bedrijven zijn in groepen verdeeld op basis van de standaardcapaciteit. Uit het onderzoek (zie bijlage IV) bleek nl. dat de bedrijfsresultaten in overwegende mate afhankelijk zijn van de standaardcapaciteit (= de norm voor de hoeveelheid mosselen welke per bedrijf kan worden afgeleverd).

De volgende groepen zijn onderscheiden:

standaardcapaciteit: 1500 - 3000 mosselton (= 100 kg)
3000 - 4500 mosselton
4500 - 7000 mosselton
7000 -10000 mosselton.

Met betrekking tot de representativiteit van het onderzoek zij verwezen naar bijlage III, waaruit blijkt dat de verdeling in groepen - op basis van het standaardcapaciteitscijfer - van de hier onderzochte bedrijven vrijwel niet afwijkt van de groepsindeling van alle mosselbedrijven.

§ 2. De methode van kostenberekening 1)

In hoofdstuk I § 2 werd er reeds op gewezen dat de periode tussen het opvissen van mosselzaad en het afleveren van consumptiemosselen gemiddeld op twee jaar kan worden gesteld. Bij de berekening van de bedrijfsresultaten is dan ook van deze periode uitgegaan. Daar de boekjaren echter betrekking hebben op seizoenen van april/mei tot april/mei zijn de berekeningen in feite gebaseerd op twee seizoenen.

Ten einde de resultaten per calculatieperiode (b.v. over de seizoenen 1959/60 en 1960/61) te kunnen vaststellen, moesten tegenover de opbrengsten in het seizoen 1960/61 slechts die kosten gesteld worden, welke betrekking hadden op de afgeleverde hoeveelheden. Dit bracht mede, dat de kosten zowel in 1960/61 als in 1959/60 gesplitst dienden te worden. Immers tegenover de opbrengsten in 1960/61 moeten alleen worden gesteld:

- a. de kosten in 1959/60 gemaakt ten behoeve van mosselzaad en halfwas-mosselen. De kosten in dit seizoen gemaakt voor consumptiemosselen en de aflevering hiervan dienden hiertoe uit de totale kosten te worden geëlimineerd;
- b. de kosten in 1960/61 van consumptiemosselen. De in dit seizoen gemaakte kosten voor mosselzaad en halfwas-mosselen moesten worden afgesplitst, daar deze kosten betrekking hebben op de in het seizoen 1961/62 afgeleverde hoeveelheden.

Met voorraadmutaties kon geen rekening worden gehouden, aangezien daartoe geen bruikbare gegevens ter beschikking stonden.

Wat de kostenelementen zelf betreft, onder de kosten is een vergoeding begrepen van de verrichte arbeid van allen die in het bedrijf werkzaam waren. Voor leiding, toezicht en ondernemersrisico is echter geen bedrag in de kosten opgenomen, daar hiervoor objectief geen norm is vast te stellen. De beloning voor deze ondernemersactiviteiten dient derhalve uit het netto-overschot te worden gedekt.

De mosselkwekerij wordt veelal in familieverband uitgeoefend. Als gevolg hiervan bestaat er bij de verschillende bedrijven geen uniformiteit in de regelingen t.a.v. de beloning van de medewerkers. Voor een juiste beoordeling van het bedrijfsresultaat is het echter noodzakelijk de verrichte werkzaamheden van alle betrokkenen objectief en op uniforme wijze te waarderen. Daarom werd voor alle medewerkers uitgegaan

1) Zie bijlage IV voor een uitvoerige beschouwing hierover.

van het door betaalde arbeidskrachten verdiende loon (incl. sociale lasten).

Een bruikbare splitsing tussen noodzakelijke en niet-noodzakelijke arbeid kon niet worden gemaakt. In verband daarmee heeft het arbeidsloon betrekking op de beschikbare hoeveelheid arbeid.

Een onderscheid moet worden gemaakt tussen uitgaven en kosten. Bepaalde uitgaven zijn voor het desbetreffende seizoen tevens kosten, b.v. de uitgaven voor het verbruik van motorbrandstoffen. Andere uitgaven hebben echter betrekking op kosten, welke voor meer dan één seizoen werden gemaakt, b.v. onderhoud en reparatie van schip en motor. In die gevallen is in het algemeen het gemiddelde van de uitgaven over vier seizoenen als kosten per seizoen beschouwd.

Voor de berekening van afschrijving en rentekosten op schip en motor is uitgegaan van de vervangingswaarde, waarbij rekening is gehouden met de leeftijd van vaartuig en motor.

Als rentepercentage is de algemene rentevoet, afgerond op 4%, gecalculeerd.

Er is een integrale kostencalculatie toegepast. Voor een eventuele differentiële calculatie stonden nog niet voldoende gegevens ter beschikking als gevolg van de korte periode, waarover het onderzoek zich uitstrekt.

De bedrijfsuitgaven, op grond waarvan de kosten werden berekend, zijn gecontroleerd aan de hand van facturen, kwitanties e.d. De bruto-opbrengsten zijn geverifieerd aan de hand van afleveringsbescheiden en van mededelingen van het Kantoor voor Mosselzaken te Bergen op Zoom. Het L.E.I. kan dan ook redelijkerwijs voor de juistheid van de gegevens instaan.

§ 3. Tijdschrijvingen en technische gegevens

Tabel III.3.1 geeft een overzicht van de aan de mosselkwekerij bestede tijd. Daarbij zijn onderscheiden:

1. directe mandagen, waartoe zijn gerekend de dagen dat deelgenomen werd aan het zaadvissen, het verzaaien van mosselen, het onderhoud van de percelen, het opvissen en afleveren van consumptiemosselen, de vaardagen inclusief het heen en weer varen naar de Waddenzee. Dit zijn dus mandagen, welke direct aan het bedrijf werden besteed en voldoende objectief konden worden vastgesteld;
2. overige mandagen. Hiertoe zijn gerekend de dagen, welke werden besteed aan het onderhoud van schip, motor en vistuig; de dagen dat wegens slecht weer of ziekte niet kon worden gewerkt; de stilligdagen (een korte periode na het zaadvissen, waarin er geen werkzaamheden zijn te verrichten); de zon- en feestdagen en vakantiedagen.

Tabel III.3.1

OVERZICHT TIJDSCHRIJVING 1)

Stand. cap.cijfer Periode 1959/61	1500-3000 Zeel. Wad.		3000-4500 Zeel. Wad.		4500-7000 Zeel. Wad.		7000-10000 Zeel. Wad.	
Aantal directe mandagen	99	279	142	448	244	474	380	509
w.v. t.l. seizoen 1959/60	60	141	91	226	134	216	226	215
" " " 1960/61	39	138	51	222	110	258	154	294
Overige mandagen	577		784		645		775	
Aantal manjaren	2,6		3,8		3,7		4,6	
Aantal reizen Waddenzee	23		27		28		27	
Aantal vaardagen	35	92	39	117	62	109	93	112
Periode 1960/6?								
Aantal directe mandagen	69	307	65	431	149	590	239	543
w.v. t.l. seizoen 1959/60	53	123	39	163	116	203	151	161
" " seizoen 1960/61	16	184	26	268	33	387	88	382
Overige mandagen	475		635		694		674	
Aantal manjaren	2,3		3,1		3,9		4,0	
Aantal reizen Waddenzee	24		29		35		36	
Aantal vaardagen	22	90	19	114	40	138	60	126

1) Zie voor gedetailleerd overzicht bijlage VII

Als verdeelsleutel voor de kostensoorten ter toerekening aan de verschillende kostenplaatsen zijn de directe mandagen alsmede de vaardagen gebruikt. De overige mandagen zijn minder geschikt om als verdeelsleutel te dienen, daar het aantal dagen gebruikt voor onderhoud van schip en toebehoren alsmede het aantal stilligdagen toeneemt naarmate de standaardcapaciteit van het bedrijf kleiner is. Het is daarbij niet mogelijk objectief vast te stellen hoeveel dagen noodzakelijk waren voor genoemde onderhoudswerkzaamheden.

Het aantal directe mandagen is verdeeld naar de bedrijfsuitoefening in Zeeland en in de Waddenzee. Ook de splitsing van de totale kosten over de twee seizoenen, noodzakelijk om de kosten van de in een bepaald seizoen afgeleverde hoeveelheid mosselen te kunnen vaststellen (zie § 2), is op basis van het aantal directe mandagen geschied. (bijl. VI).

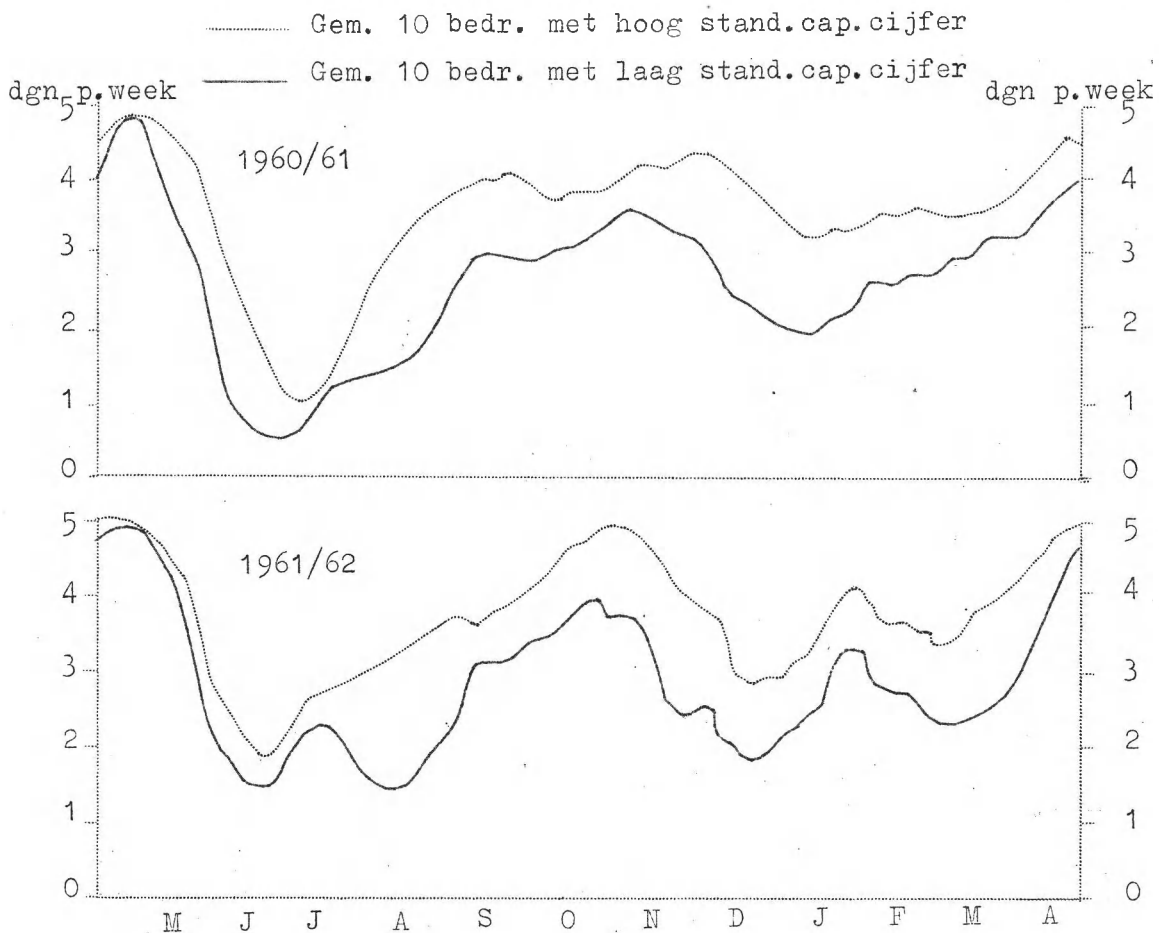
De meeste kwekerijen hebben een bezetting van 3 tot 4 personen. In de tijd van het zaadvissen wordt dikwijls gedurende een korte periode een man extra in dienst genomen.

Met het aantal uren arbeid per mandag is geen rekening gehouden, aangezien daarvoor geen gegevens beschikbaar waren.

In de visserij worden, als gevolg van het typische karakter van het bedrijf en de afhankelijkheid van de natuur, dikwijls lange arbeidsdagen gemaakt.

Het verloop van de werkzaamheden is weergegeven in grafiek III.3.1.

PER BEDRIJF PER WEEK AAN DE MOSSELKWEKERIJ
BESTEDE DAGEN (VOORTSCHRIJDEND 5-WEEKS GEMIDDELTE)

Uit deze grafiek blijkt dat de bedrijven met een hogere standaardcapaciteit een meer efficiënt gebruik van de arbeid maken dan de bedrijven met een kleinere standaardcapaciteit.

Toppen zijn er in de periode van het zaadvissen omstreeks mei/juni en in de tijd van het afleveren van consumptiemosselen van september tot december. In juni en juli zijn er minder werkzaamheden te verrichten.

Tabel III.3.2 geeft een overzicht van het gemiddelde motorvermogen en de gemiddelde brutoinhoud van de vaartuigen voor de verschillende groepen, waarin de mosselkwekerijen zijn ingedeeld. Zowel het gemiddelde motorvermogen als de gemiddelde inhoud van het vaartuig blijken groter te zijn naarmate de standaardcapaciteit groter is.

Tabel III.3.2

GEMIDDELD MOTORVERMOGEN EN BRUTOINHOUT VAN DE SCHEPEN PER GROEP

Standaardcapaciteitscijfer	1500-3000	3000-4500	4500-7000	7000-10000
1960/61				
Gemiddeld motorvermogen in pk	93	135	133	183
Gemiddeld brutoinhoud in B.R.T.	38	48	51	51
1961/62				
Gemiddeld motorvermogen in pk	106	124	134	174
Gemiddeld brutoinhoud in B.R.T.	41	46	49	49

HOOFDSTUK IV

DE RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK

§ 1. Het nettoresultaat 1)

Tabel IV.1.1 geeft een overzicht van het gemiddelde nettoresultaat van de bedrijven in de verschillende capaciteitsgroepen. In grafiek IV.1.1 zijn deze cijfers in beeld gebracht.

Tabel IV.1.1

HET GEMIDDELDE BEDRIJFSRESULTAAT IN DE MOSSELKWEKERIJ

Calculatieperiode ²⁾	Standaard- capaciteit 1) 1500-3000 ton		Standaard- capaciteit 3000-4500 ton		Standaard- capaciteit 4500-7000 ton		Standaard- capaciteit 7000-10000 ton	
	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62
Opbrengsten	35735	42525	66761	69124	88032	102077	120143	137428
Totale kosten	32150	29706	47036	37497	48182	54206	73023	65680
Netto-overschot	3585	12819	19725	31627	39850	47871	47120	71748

1) Mosselton = 100 kg.

2) Calculatieperiode 1959/61 heeft betrekking op de afleveringen in 1960/61.

Het blijkt dat naarmate het bedrijf groter is, de resultaten aanzienlijk gunstiger zijn. Bedrijven met een standaardcapaciteitscijfer van 7000-10000 mosselton b.v. hadden in de calculatieperiode 1960/62 een gemiddeld netto-overschot dat bijna zesmaal zo groot was als dat van bedrijven met een standaardcapaciteit van 1500-3000 ton. De cijfers wijzen uit dat de optimale bedrijfsgrootte van een mosselkwekerij in elk geval boven een standaardcapaciteit van 7000 ton ligt. Of de optimale bedrijfsgrootte bij exploitatie van één vaartuig boven de 10000 ton standaardcapaciteit ligt, zal nog nader moeten worden onderzocht.

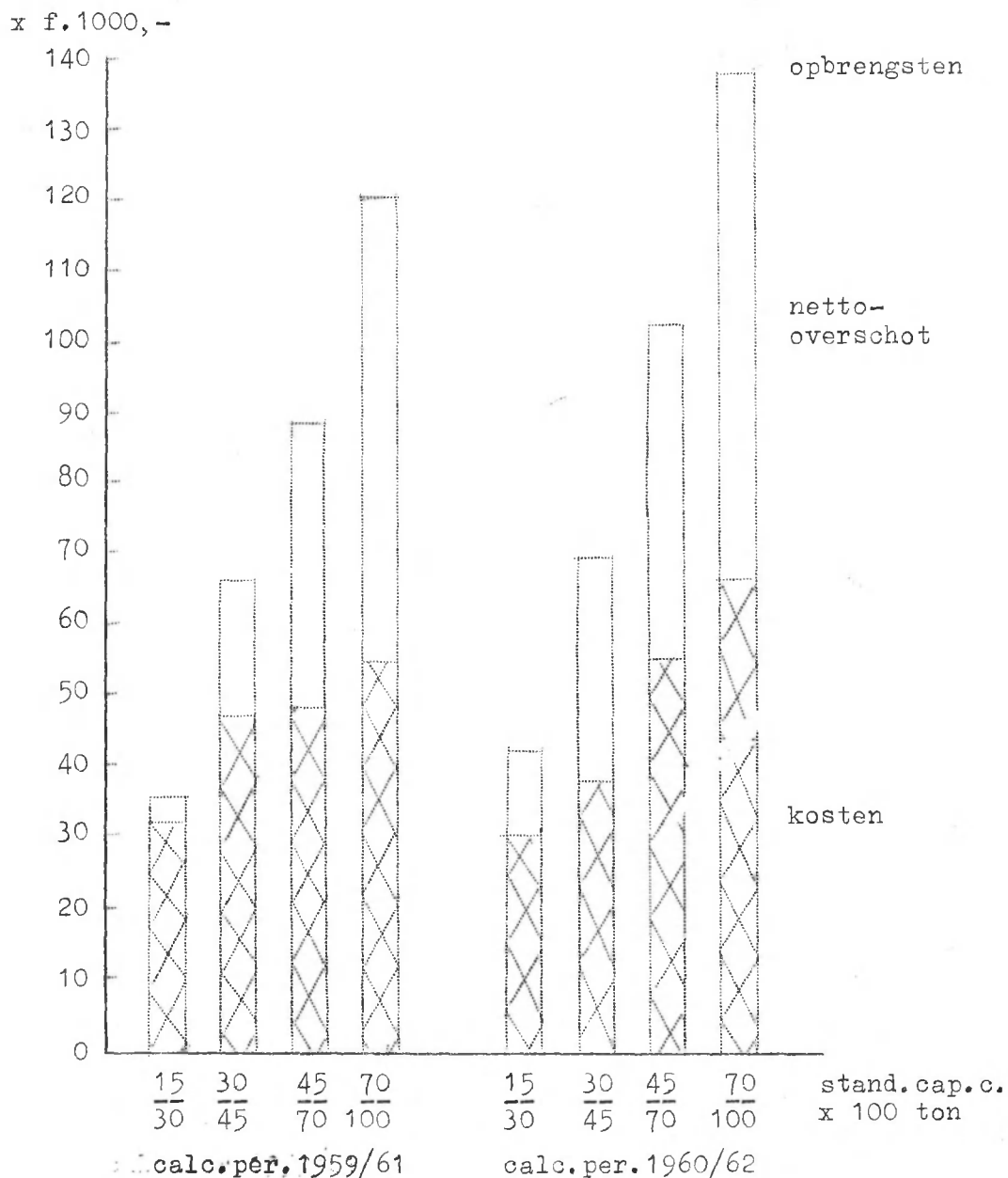
Bij de gegeven cijfers dient te worden opgemerkt dat uit het netto-overschot moeten worden bestreden de vergoedingen voor leiding, toezicht en ondernemersrisico. Hiervoor zijn onder de kosten geen bedragen opgenomen. Als gevolg van de jaarlijkse schommelingen in de totale mosselaanvoer loopt de kweker uiteraard een belangrijk niet verzekeraar ondernemersrisico.

Uit de grafiek IV.1.1 blijkt voorts dat de calculatieperiode 1960/62 over de gehele linie aanzienlijk gunstiger voor de mosselkwekerij is geweest dan de voorafgaande periode. Zowel hogere opbrengsten 2) als geringere kosten hebben hiertoe bijgedragen. Alleen in de groep met een standaardcapaciteit van 4500-7000 ton waren de kosten in 1960/62 hoger dan in de voorafgaande periode. De hogere opbrengsten over 1960/62 werden niet zozeer veroorzaakt door hogere prijzen als wel door grotere aanvoeren (80,7 milj.kg tegen 73,5 milj.kg in 1960/61).

1) Een gedetailleerd overzicht van de nettoresultaten is in bijlage IX opgenomen.

2) Zie voor een gedetailleerd overzicht van afleveringen en opbrengsten bijlage VIII.

GEMIDDELD BEDRIJFSRESULTAAT IN DE MOSSELKWEKERIJ

De meeste Zeeuwse mosselkwekerijen exploiteren zowel percelen in de Waddenzee als in Zeeland. Door de totale kosten en opbrengsten van de bedrijven te splitsen op basis van deze kweekgebieden, kon worden vastgesteld welk gebied het meest tot het netto-overschot heeft bijgedragen.

Tabel IV.1.2

GEMIDDELD BEDRIJFSRESULTAAT VERDEELD NAAR KWEEKGEBIED

Calc.periode 1)	Standaard- capaciteit 1500-3000 ton		Standaard- capaciteit 3000-4500 ton		Standaard- capaciteit 4500-7000 ton		Standaard- capaciteit 7000-10000 ton	
	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62
In Zeeland geëxpl.perc.	- 5576	- 3680	- 5129	- 1996	- 4893	- 6173	- 5735	- 7598
In de Waddenzee geëxpl. perc.	+ 9161	+16499	+24854	+33623	+44743	+54044	+52855	+79346
Totaal netto- overschot	+ 3585	+12819	+19725	+31627	+39850	+47871	+47120	+71748

1) De calculatieperiode 1959/61 heeft betrekking op de afleveringen in 1960/61.

Het blijkt nu dat indien de bedrijven uitsluitend hun percelen in de Waddenzee hadden geëxploiteerd, het netto-overschot althans in deze perioden groter zou zijn geweest, daar de in Zeeland geëxploiteerde percelen in alle categorieën verliesgevend waren. Dit wil echter niet zeggen dat de bedrijfsresultaten op de Zeeuwse percelen behaald, bij voortdurende zo ongunstig zijn geweest of zullen blijven.

Hoewel geen exacte exploitatiegegevens over vroegere jaren beschikbaar zijn, lijkt het echter waarschijnlijk dat de resultaten op de Zeeuwse percelen in de perioden vóór 1959/61 gunstiger zijn geweest. De produktie van de Zeeuwse percelen was nl. in 1960/61 en 1961/62 uitzonderlijk laag (7 à 8 miljoen kg tegen 28 miljoen kg in 1959/60). Het is derhalve geenszins uitgesloten dat in de volgende seizoenen de Zeeuwse percelen wederom een positief nettoresultaat te zien zullen geven. Bij de bespreking van de methode van kostenberekening werd erop gewezen, dat het niet zinvol was een differentiële calculatie toe te passen. Er is evenwel reden te veronderstellen, dat de exploitatie van de Zeeuwse percelen ook in de slechte seizoenen nog iets meer dan de als differentieel te beschouwen kosten oplevert. Om deze reden is het begrijpelijk, dat men de Zeeuwse percelen blijft exploiteren.

§ 2. De samenstelling van de kosten 1)

Tabel IV.2.1 geeft een overzicht van de verdeling van de totale kosten in de calculatieperioden 1959/61 en 1960/62.

Tabel IV.2.1

GEMIDDELDE KOSTEN VAN DE MOSSELKWEKERIJ

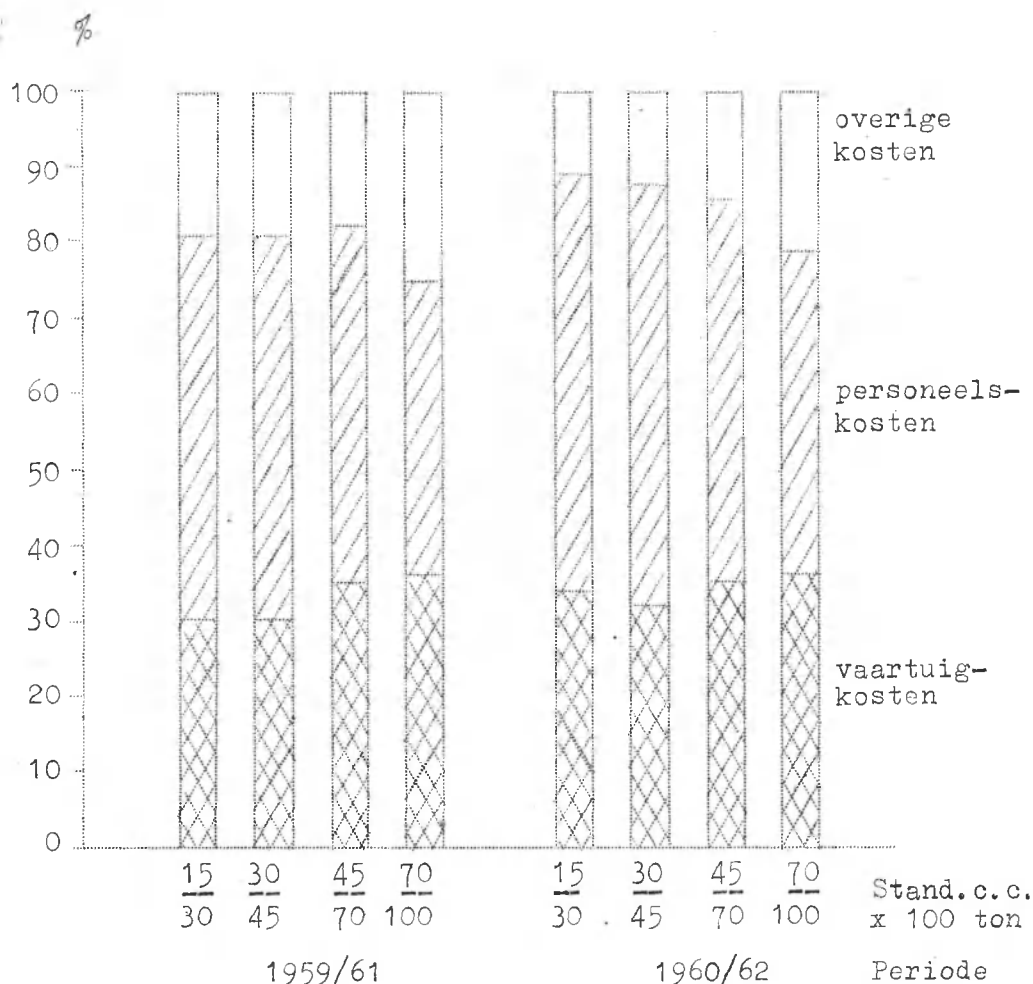
Stand.cap. Calc.periode	1500-3000 ton		3000-4500 ton		4500-7000 ton		7000-10000 ton	
	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62
Vaartuigkosten	9835	10065	14320	12237	16456	18900	25275	23515
Personeels- kosten	16286	16521	24122	20881	23280	27431	29191	28134
Overige kosten	6029	3120	8594	4379	8446	7875	18557	14031
Totaal	32150	29706	47036	37497	48182	54206	73023	65680

1) Zie bijlage V.

De personeelskosten nemen in de totale kosten de belangrijkste plaats in zoals ook blijkt uit grafiek IV.2.1.

Grafiek IV.2.1

PROCENTUELE VERDELING VAN DE TOTALE KOSTEN

Naarmate de standaardcapaciteit groter is, daalt in het algemeen het aandeel van de personeelskosten in de totale kosten. Het procentuele aandeel van de vaartuigkosten in de totale kosten daarentegen wijkt bij bedrijven met een grotere standaardcapaciteit niet veel af van dat bij de kleine bedrijven, m.a.w. naarmate het bedrijf groter is, zijn ook de vaartuigkosten (in het bijzonder brandstofkosten en afschrijving) hoger.

HOOFDSTUK V

SAMENVATTING

Het verslag geeft de uitkomsten in de calculatieperioden 1959/61 en 1960/62 van een onderzoek naar de bedrijfsresultaten van in Zeeland gevestigde mosselkwekers, die hun bedrijf uitoefenden zowel in Zeeland als in de Waddenzee.

Economisch onderzoek inzake de mosselcultuur heeft eerst sinds korte tijd plaats en het aantal gegevens over deze cultuur is nog beperkt. Dit onderzoek moet dan ook gezien worden als een eerste benadering van de bedrijfsresultaten van de mosselkwekerijen. Naarmate meer gegevens ter beschikking komen, zal de economische studie over de mosselcultuur geleidelijk kunnen worden verdiept.

In de laatste tien jaren steeg de aanvoer van consumptiemosselen van ca. 50 tot 80 miljoen kg per seizoen, niettegenstaande het feit dat het aantal beschikbare percelen beperkt bleef. De export van mosselen nam eveneens sterk toe en beweegt zich rondom 85% van de beschikbare hoeveelheid. De gemiddelde afleveringsprijs per mosselton (= 100 kg) steeg van ca. f. 6,- in 1950 tot ca. f. 12,- in 1961.

Uit het onderzoek bleek het standaardcapaciteitscijfer de belangrijkste verklarende factor voor de bedrijfsresultaten te zijn. De standaardcapaciteit is de norm voor het quantum mosselen dat een kweker in een seizoen aan het Kantoor voor Mosselzaken mag afleveren. De standaardcapaciteit bepaalt dus in feite de levering per kweker binnen de door de natuur gestelde grenzen.

Tabel V.1

GEMIDDELDE BEDRIJFSRESULTATEN VAN DE MOSSELKWEKERIJ

Calc. periode	Standaardcapaciteit 1500-3000 ton ¹⁾		Standaardcapaciteit 3000-4500 ton		Standaardcapaciteit 4500-7000 ton		Standaardcapaciteit 7000-10000 ton	
	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62
Aantal bedrijven	4	6	6	6	5	8	5	6
Stand.cap.(tonnen)	2224	2173	4005	3806	5732	5535	8602	8412
Motorvermogen(pk)	93	106	135	124	133	134	183	174
Aantal vaardagen	127	112	156	133	171	178	205	186
Aantal manjaren	2,6	2,3	3,8	3,1	3,7	3,9	4,6	4,0
Aantal dir. mandagen	378	376	590	496	718	739	889	782
Afgeleverde hoeveelheden (ton)	3000	3555	5724	5889	7670	8652	10306	11178
Bruto-opbrengst	35735	42525	66761	69124	88032	102077	120143	137428
Totale kosten	32150	29706	47036	37497	48182	54206	73023	65680
w.v. vaartuig	(9835)	(10065)	(14320)	(12237)	(16456)	(18900)	(25275)	(23515)
personeel	(16286)	(16521)	(24122)	(20881)	(23280)	(27431)	(29191)	(28134)
ov.kosten	(6029)	(3120)	(8594)	(4379)	(8446)	(7875)	(18557)	(14031)
Netto-overschot	3585	12819	19725	31627	39850	47871	47120	71748
w.v. perc.Zeel.	(%5576)	(%3680)	(%5129)	(%1996)	(%4893)	(%6173)	(%5735)	(%7598)
w.v. perc.Wad.z.	(9161)	(16499)	(24854)	(33623)	(44743)	(54044)	(52855)	(79346)

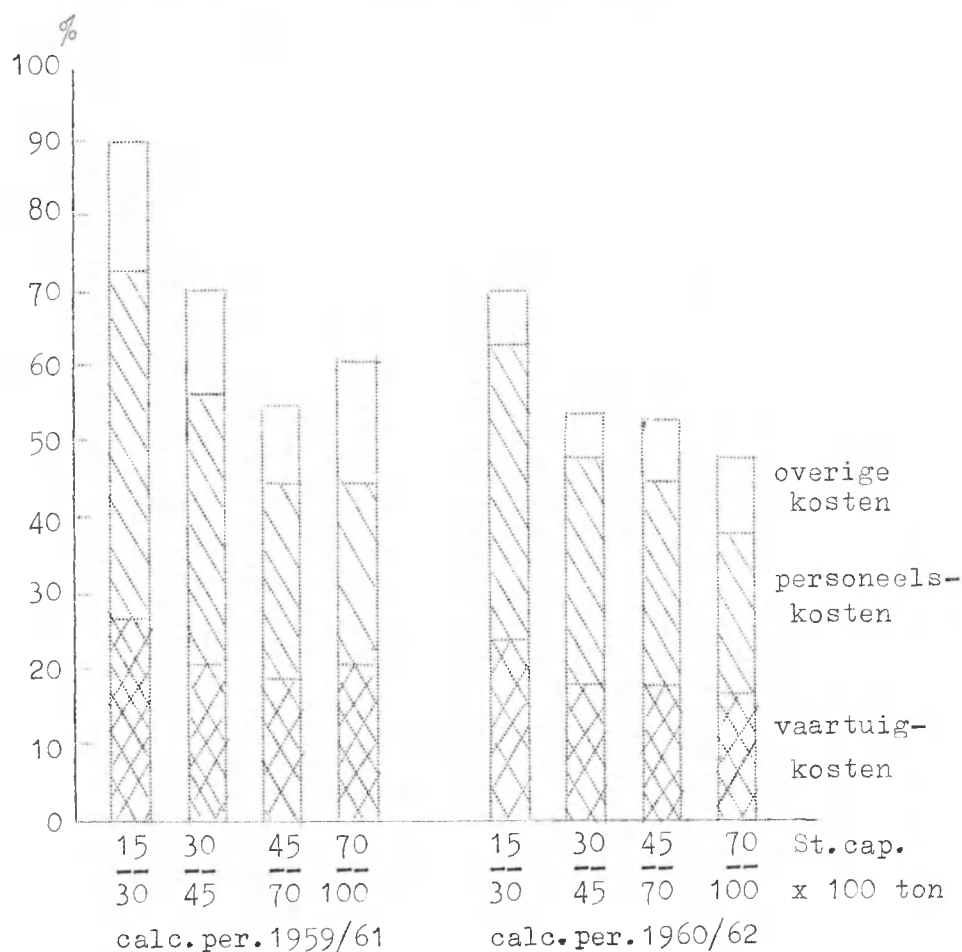
1) 1 mosselton = 100 kg. % = negatief (verlies).

De bedrijfsresultaten van kwekerijen met een relatief grote standaardcapaciteit waren in het algemeen gunstiger dan die van de kleinere bedrijven. Een aanzienlijk deel van de kosten bleek nl. in belangrijke mate onafhankelijk van de productieomvang te zijn. Dit betekent dat de kwekers met een kleine standaardcapaciteit hun bedrijven in feite met een gedeeltelijk onbenutte productiecapaciteit exploiteren.

In hoeverre de kosten-opbrengstverhouding door de standaardcapaciteit wordt beïnvloed blijkt uit de volgende grafiek (V.1.).

Grafiek V.1

DE KOSTEN IN PROCENTEN VAN DE BRUTO-OPBRENGST
VERDEELD NAAR STANDAARDCAPACITEITSCIJFER

Uit het onderzoek bleek voorts dat de bedrijfsresultaten in de calculatieperiode 1960/62 aanmerkelijk gunstiger waren dan in de periode 1959/61, zowel voor de grotere bedrijven als voor de bedrijven met een kleinere standaardcapaciteit. Ten einde na te kunnen gaan welke percelen voor de kwekers het gunstigste waren, werden de bedrijfsresultaten gesplitst naar kweekgebied. Het bleek dat in de onderzochte periode de Waddenzeepercelen een netto-overschot te zien gaven, terwijl de Zeeuwse percelen een tekort vertoonden. Daar in voorafgaande seizoe-

nen de afleveringen van de Zeeuwse percelen aanzienlijk groter waren dan in 1960/61 en 1961/62 is het waarschijnlijk dat toen de resultaten van deze percelen gunstiger zijn geweest. Zekerheid hieromtrent bestaat echter niet, daar over deze periode geen exacte kostengegevens per gebied beschikbaar zijn.

Tenslotte zij er nog op gewezen, dat zich in de onderzochte perioden zeer gunstige produktiemogelijkheden voordeden. In de komende jaren zal blijken in hoeverre de onderzochte perioden boven het gemiddelde lagen.

Ook ten aanzien van de bedrijfsresultaten der Zeeuwse percelen zijn de onderzochte perioden niet als normatief te beschouwen, aangezien uit de afleveringen over de voorafgaande jaren blijkt, dat goede en minder goede seizoenen voor de Zeeuwse percelen elkaar afwisselen.

B I J L A G E N

AANVOER¹⁾ EN PRIJS¹⁾ VAN MOSSELEN 1921 - 1962 PER KALENDERJAAR

3) Jaar	Voor menselijke consumptie								Overige ²⁾	
	totaal		Zeeland		Waddenzee				Waddenzee	
			percelen		percelen		vrije banken		vrije banken	
	x 1000 ton	prijs	x 1000 ton	prijs	x 1000 ton	prijs	x 1000 ton	prijs	x 1000 ton	prijs
1921	413	1,81	378	1,84	12	1,84	23	1,30	63	0,48
1922	391	1,68	359	1,71	10	1,73	23	0,93	70	0,59
1923	445	1,52	403	1,57	2	1,15	41	1,05	80	0,31
1924	500	1,51	466	1,54	-	-	34	1,05	124	0,32
1925	499	1,40	463	1,43	1	1,38	35	1,05	229	0,32
1926	470	1,26	432	1,28	5	1,01	32	0,97	288	0,32
1927	431	1,56	392	1,62	0	1,08	38	1,03	257	0,32
1928	463	1,43	414	1,48	2	1,00	47	1,02	274	0,31
1929	388	2,26	365	2,34	5	1,42	18	1,06	206	0,33
1930	411	2,87	367	3,08	13	1,20	31	1,05	216	0,32
1931	455	2,26	385	2,48	22	1,16	48	1,00	229	0,31
1932	479	1,64	441	1,71	5	1,10	33	0,90	243	0,24
1933	455	1,31	415	1,36	10	0,83	30	0,71	201	0,23
1934	480	1,09	424	1,13	13	1,01	43	0,73	222	0,23
1935	433	1,72	388	1,79	11	1,66	34	0,95	237	0,21
1936	410	2,24	380	2,32	5	2,50	25	0,93	205	0,21
1937	446	2,38	426	2,42	5	2,50	15	1,08	218	0,22
1938	444	2,28	435	2,30	2	2,50	8	1,19	166	0,24
1939	403	2,30	394	2,31	4	2,50	4	1,56	251	0,22
1946	330	5,10	310	5,21	20	3,44	-	-	-	-
1947	574	5,20	562	5,22	12	4,41	-	-	39	0,81
1948	530	5,17	506	5,21	24	4,25	-	-	43	0,88
1949	535	5,16	510	5,21	24	3,96	-	-	98	0,92
1950	272	5,97	201	5,84	72	6,33	-	-	47	1,09
1951	418	9,58	192	9,77	226	9,41	-	-	-	-
1952	468	9,98	183	9,81	285	10,09	-	-	0	3,33
1953	573	10,26	100	10,29	473	10,25	-	-	-	-
1954	632	10,38	160	10,28	472	10,42	-	-	-	-
1955	518	11,73	259	11,64	259	11,83	-	-	-	-
1956	506	11,64	152	11,53	354	11,69	-	-	-	-
1957	552	12,04	102	11,81	449	12,09	-	-	-	-
1958	657	11,34	109	11,13	548	11,38	-	-	-	-
1959	593	11,03	259	11,07	334	11,01	-	-	-	-
1960	675	11,48	103	10,69	572	11,63	-	-	-	-
1961	743	11,97	47	11,10	696	12,03	-	-	-	-
1962	839	11,82	159	11,27	680	11,95	-	-	-	-

1) Aanvoer in 1000 mosseltonnen van 100 kg; prijs per mosselton van 100 kg.

2) Voor eendenvoer en bemesting.

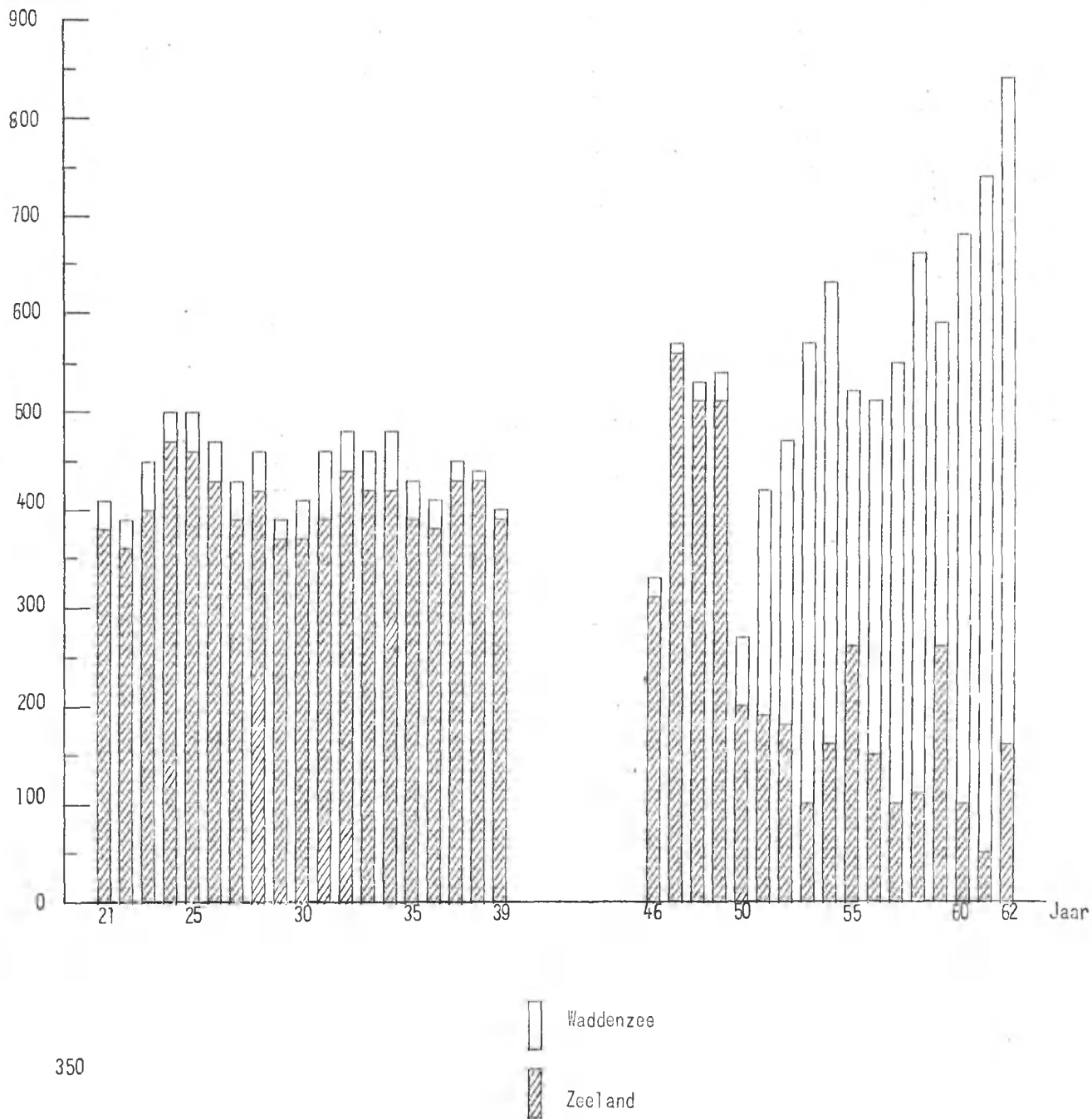
3) Groepering per aanvoerseizoen was wegens gebrek aan gegevens niet mogelijk.

Bron: Jaarcijfers over de Visserij van de Directie der Visserijen.

Bijlage I
(1e vervolg)

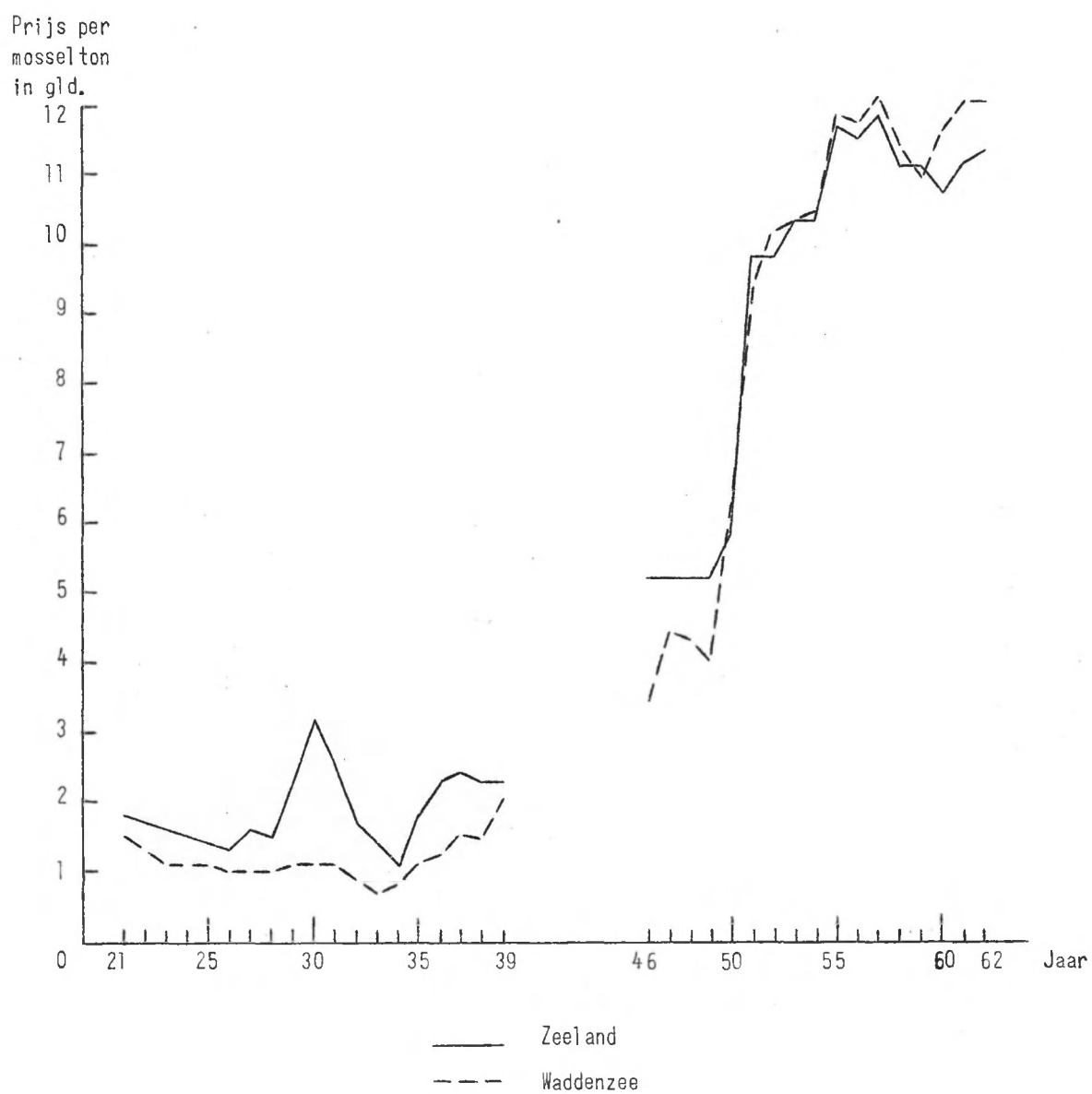
PRODUKTIE VAN CONSUMPTIEMOSSELEN 1921-1962

Productie
x 1000
mossel ton

Bijlage I
(2e vervolg)

PRIJSVERLOOP VAN CONSUMPTIEMOSSELEN 1921-1962

OVERZICHT VAN HET AANTAL VAARTUIGEN WAARDEE, DE MOSSELVISSERIJ ALS HOOFDBEDRIJF WERD UITGEVOERD; PER 1 JANUARI 1962

Plaats	Aan- tal vaar- tuigen	Soort vaartuig			Inhoud casco in B.R.T.					Bouwjaar casco					voor 1920	onbe- kend
		verbouwd vracht- vaartuig	kot- ter	ove- rige	60	50	40	30	20	1950	1940	1930	1920			
1. Yerseke	36	26	7	3	4	8	15	6	3	2	1	4	6	22	1	
2. Bruinisse	35	16	8	11	3	6	14	10	2	3	2	2	12	15	1	
3. Zierikzee	8	2	4	2	3	2	2	-	1	3	-	1	1	3	-	
4. Overig Zeeland	8	5	2	1	1	1	1	1	4	-	-	2	1	5	-	
5. Totaal Zeeland	87	49	21	17	11	17	32	17	10	8	3	9	20	45	2	
6. Harlingen	7	4	3	-	-	1	-	5	1	-	1	2	1	3	-	
7. Wieringen	10	1	3	6	-	1	3	5	1	1	-	3	2	4	-	
8. Totaal Waddenzee	17	5	6	6	-	2	3	10	2	1	1	5	3	7	-	
9. Totaal Nederland	104	54	27	23	11	19	35	27	12	9	4	14	23	52	2	

1 50 1

Plaats	Aan- tal vaar- tuigen	Motorvermogen in pk						Bouwjaar motor						voor 1940	onbe- kend
		190	160	130	100	70	40	10	1960	1955	1950	1945	1940		
1. Yerseke	36	1	3	12	12	4	3	1	5	16	9	2	3	-	1
2. Bruinisse	35	2	3	13	13	4	-	-	3	14	7	1	5	1	4
3. Zierikzee	8	2	2	3	-	-	1	-	-	3	4	-	1	-	-
4. Overig Zeeland	8	-	-	-	5	3	-	-	1	3	2	1	-	-	1
5. Totaal Zeeland	87	5	8	28	30	11	4	1	9	36	22	4	9	1	6
6. Harlingen	7	-	-	3	3	1	-	-	-	4	1	1	1	-	-
7. Wieringen	10	-	-	2	2	3	2	1	-	3	4	-	1	2	-
8. Totaal Waddenzee	17	-	-	5	5	4	2	1	-	7	5	1	2	2	-
9. Totaal Nederland	104	5	8	33	35	15	6	2	9	43	27	5	11	3	6

Bron: Gids van vissersvaartuigen van de Directie der Visserijen.

BIJLAGE III

OMVANG EN REPRESENTATIVITEIT VAN HET ONDERZOEK

Het aantal bedrijven waarvan de gegevens zijn gebruikt voor de samenstelling van dit verslag was geringer dan het aantal bij het L.E.I. in administratie zijnde bedrijven in het desbetreffende seizoen. Dit vindt zijn oorzaak in het feit dat van een bedrijf de volledige gegevens van twee seizoenen nodig waren om het exploitatieresultaat voor een bepaald seizoen te berekenen, zoals hierna wordt uiteengezet. Ook zijn in elk seizoen drie bedrijven, die de cultuur uitoefenden met ieder twee vaartuigen, buiten het onderzoek gelaten in verband met praktische moeilijkheden.

Over het seizoen 1958/59 konden geen resultaten worden berekend aangezien de overeenkomstige gegevens over 1957/58 niet bekend waren. Voorts was het aantal bedrijven waarvan over gegevens werd beschikt van de seizoenen 1958/59 en 1959/60 te klein om een representatief beeld te kunnen geven.

De bedrijven waarvan de gegevens werden gebruikt waren alle bedrijven voor welke de mosselkwekerij de enige of de voornaamste bron van inkomen was. Hoewel enkele bedrijven behalve de mosselcultuur nevenwerkzaamheden uitoefenden (o.a. de oestercultuur en het vissen voor derden, waarbij ook is gerekend het schoonvissen van de "strook" in de Waddenzee ter voorkoming van het verder binnendringen van de mosselparasiet), namen deze werkzaamheden een geringe plaats in de totale bedrijvigheid in. Onderstaande gegevens tonen aan dat de aan nevenwerkzaamheden bestede tijd van geringe betekenis was voor de desbetreffende bedrijven. De opbrengst verkregen uit deze werkzaamheden was relatief van nog geringer betekenis.

DIRECTE MANDAGEN NEVENWERKZAAMHEDEN IN PROCENTEN VAN DIRECTE MANDAGEN
TOTAAL

Standaardcap. cijfer	1500-3000	3000-45000	4500-7000	7000-10000
Seizoen 1960/61	4	2	0	0
Seizoen 1961/62	21	11	6	3

De opbrengsten en kosten van deze nevenwerkzaamheden zijn in de resultaten vermeld in dit verslag dan ook buiten beschouwing gelaten. Ook de werkzaamheden voor derden zijn als nevenactiviteiten beschouwd en als zodanig buiten beschouwing gelaten. Het komt echter voor dat door een bepaald bedrijf alle werkzaamheden - dus zaadvissen en afleveren inbegrepen - verbonden aan het uitvoeren van de afleveringsrechten voortvloeiend uit het standaardcapaciteitscijfer van een derde, worden verricht. In een dergelijk geval werd de som van de standaardcapaciteitscijfers van het oorspronkelijke bedrijf en van deze derde als maatgevend voor de omvang van het bedrijf beschouwd. Alle opbrengsten en kosten uit de uitvoering van de afleveringsrechten van beide standaardcapaciteits-

BIJLAGE III (vervolg)

cijfers tezamen geven dan het resultaat van het desbetreffende bedrijf. Er is geen rekening gehouden met vergoedingen aan derden. Voor de bepaling van resultaten en toegevoegde waarde per manjaar is alleen rekening gehouden met het aantal personen dat daadwerkelijk aan de kwekerij heeft deelgenomen, dus de bemanning van het vaartuig.

Wat de representativiteit van het onderzoek betreft, de bedrijven waarop de uitkomsten vermeld in dit verslag betrekking hebben, passen uitstekend in het geheel van bedrijven waarvoor de mosselkwekerij hoofdbedrijf is, zoals uit het hiernavolgende blijkt.

De verdeling over de groepen van de bedrijven waarop dit verslag is gebaseerd blijkt niet significant af te wijken van de verdeling over de groepen van alle bedrijven.

Standaardcapaciteitscijfer	Totaalaantal bedrijven	Verwacht aantal in steekproef (v)	Werkelijk aantal in steekproef (x)	$(x-v)^2:v$
1500- 3000	16	6	6	0,000
3000- 4500	19	7	6	0,143
4500- 7000	23	8	8	0,000
7000-10000	13	5	6	0,200
Totaal	71	26	26	0,343

De gevonden waarde van $(x-v)^2:v$ ligt ruim binnen de grenswaarden, getoetst aan een tweezijdig significantiegebied. De afwijking tussen de verdeling van de L.E.I.-bedrijven en de verdeling van alle bedrijven blijkt dus niet significant te zijn.

BIJLAGE IV

METHODE VAN ONDERZOEK

In de inleiding is erop gewezen, dat op grond van het onderzoek en van mededelingen uit de literatuur de periode tussen mosselzaad vissen en afleveren van consumptiemosselen gemiddeld twee jaar bedraagt. Deze tijdsduur voor het kweken van consumptiemosselen is aangehouden t.b.v. de calculatie van de bedrijfsresultaten. Het bleek niet goed mogelijk uit te gaan van de "going-concern" gedachte, welke inhoudt dat tegenover de opbrengsten in een bepaald seizoen de kosten worden gesteld, die in datzelfde seizoen zijn gemaakt. Er is geen bezwaar tegen dit elk seizoen te herhalen, mits produktie en kosten elk jaar ongeveer gelijk zijn. Dit is ten gevolge van het optreden van de mosselparasiet echter niet het geval, noch voor Zeeland, noch voor de Waddenzee.

Het bovenstaande maakte het noodzakelijk de kosten zo nauwkeurig mogelijk te splitsen. Immers in het algemeen kan worden gesteld dat tegenover de afleveringen in b.v. 1961/62 de volgende kosten moeten worden gesteld:

1. de kosten, die in 1960/61 zijn gemaakt ten behoeve van mosselzaad en halfwasmosselen en
2. de kosten, die in 1961/62 zijn gemaakt ten behoeve van consumptiemosselen.

Als gevolg hiervan moesten per seizoen alle kosten per bedrijf worden verdeeld over beide categorieën. Voor zover de kosten niet direct aan een van beide categorieën waren toe te rekenen, is de verdeling gemaakt op basis van de vaardagen en de mandagen. Deze laatste gegevens konden, dank zij de uitgebreide tijdschrijving van de aan de bedrijfsboekhouding deelnemende bedrijven, voldoende nauwkeurig worden vastgesteld, zie bijlagen VI en VII.

Voorts moest een norm worden bepaald voor een indeling van de bedrijven welke inzicht in de oorzaken van verschillen in bedrijfsresultaten van de mosselcultuur zou kunnen geven.

Inzicht in de samenhang tussen verschillende variabelen, die bij de mosselcultuur van belang kunnen zijn, wordt verkregen door correlaties op te sporen. De in deze bijlage opgenomen correlatiematrices voor de seizoenen 1960/61 en 1961/62 hebben uitsluitend betrekking op de cultuur in de Waddenzee. De mosselcultuur in Zeeland was in de genoemde seizoenen relatief van te geringe betekenis voor verder onderzoek.

Voor de correlatieberekeningen en voor de verdere analyses zijn de gegevens zodanig gecorrigeerd, dat aankopen van mosselzaad en/of halfwasmosselen omgerekend zijn tot personeels- en vaartuigkosten, terwijl het bedrag voor aankopen is geëlimineerd. Er wordt dus als het ware van uitgegaan dat het aangekochte mosselzaad en/of halfwasmosselen zelf worden gevestigd. In verband hiermede is ook het aantal dagen vergroot. Deze omrekening is geschied met het oog op de vergelijkbaarheid van de cijfers

CORRELATIEMATRIX SEIZOEN 1960/61 (x 1/100) (Mosselcultuur, IJadenzee)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
1. Motorvermogen	100	40	46	74	49	37	50	38	17	67	11	10	67	54	36	38	80	34	35	17	51	09	41	34	29	47	53	59
2. Inhoud casco		100	30	49	39	21	40	46	06	01	-30	-28	48	38	30	52	47	-01	19	21	42	16	37	22	-11	43	23	44
3. Oppervlakte percelen			100	39	-18	54	59	33	26	46	-15	-61	49	15	-21	30	41	12	42	26	29	-07	28	15	17	38	29	25
4. Stand. cap. cijfer per bedrijf				100	82	44	71	70	40	44	-33	-03	95	64	64	77	67	36	65	22	58	12	54	53	44	71	73	79
5. Stand. cap. cijfer per ha					100	13	38	56	25	19	-27	34	62	61	82	64	43	26	43	01	38	25	32	47	38	52	60	71
6. Aantal manjaren						100	86	14	67	30	-57	-19	68	17	36	61	55	35	53	58	70	50	55	65	55	46	62	18
7. Directe mandagen							100	62	78	37	-65	-22	83	26	47	74	56	27	57	46	76	36	69	64	47	68	67	46
8. Directe mandagen per manjaar								100	48	29	-39	-09	56	27	38	50	20	-02	30	-02	32	-03	44	22	12	62	34	65
9. Aantal vaardagen vaartuig									100	37	-48	13	59	10	47	46	17	36	20	47	65	41	61	54	66	47	52	26
10. Gezaaid per bedrijf										100	42	39	55	49	27	04	36	43	12	20	20	14	36	03	47	34	34	53
11. Gezaaid per dir. mandag											100	44	-37	09	-31	-71	-16	09	-48	-19	-46	-29	-30	-56	-13	-38	-35	-08
12. Gezaaid per ha												100	03	29	53	-22	-13	28	-34	-06	-10	32	04	-03	25	-08	08	21
13. Afleveringen per bedrijf													100	74	73	84	60	50	69	43	67	28	65	58	50	75	74	81
14. Afleveringen per directe mandag														100	72	60	34	53	51	20	20	12	23	19	29	47	46	90
15. Afleveringen per hectare															100	71	30	44	43	24	44	46	42	52	46	52	62	72
16. Verhouding afgeleverd/gezaaid																100	46	29	79	36	61	24	49	63	31	70	67	67
17. Motorbrandst. per vaardag																	100	23	47	36	66	17	54	44	31	44	51	34
18. Lekbehoefte																		100	25	47	26	01	29	49	62	25	68	40
19. Onderhoud reparatie casco																			100	27	37	06	29	40	28	59	54	55
20. Onderhoud reparatie motor																				100	54	01	56	20	39	25	40	10
21. Verzekering vaartuig																					100	31	71	67	42	51	56	25
22. Haven-, sluisgeld																						100	06	46	35	-01	26	05
23. Korren en zee f/molen																							100	43	23	75	53	36
24. Reisgeld bemanning																								100	51	42	82	22
25. Proviant bemanning																									100	24	59	26
26. Kosten percelen																										100	62	64
27. Algemene kosten																											100	49
28. Toegevoegde waarde per manjaar																												100

BIJLAGE IV (2e vervolg)
CORRELATIEMATRIX SEIZOEN 1961/62 (x 1/100) (Mosseicultuur Waddenzee)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
1. Motorvermogen	100	35	37	71	50	39	37	18	32	35	-04	08	67	51	46	47	74	28	20	14	61	18	25	25	35	38	62	56
2. Inhoud casco		100	33	41	31	39	47	37	37	36	-06	20	41	11	33	20	33	08	11	31	51	39	41	25	29	39	44	25
3. Oppervlakte percelen			100	44	-13	59	56	29	40	39	-19	-35	47	-04	-14	24	47	27	44	21	31	35	29	32	41	49	43	12
4. Stand. cap. cijfer per bedrijf				100	81	56	69	55	62	49	-19	20	93	54	68	69	73	42	60	26	72	35	51	57	35	51	64	75
5. Stand. cap. cijfer per ha					100	27	42	40	42	34	-03	50	74	66	88	58	48	29	38	14	56	23	35	43	17	19	44	78
6. Aantal manjaren						100	88	24	78	58	-30	16	66	-05	29	33	53	27	51	35	56	36	53	40	42	42	34	08
7. Directe mandagen							100	66	93	60	-43	22	75	-07	44	41	51	26	57	28	69	32	70	52	47	54	41	23
8. Directe mandagen per manjaar								100	64	30	-44	12	51	-06	38	35	25	16	39	06	49	10	57	46	33	46	36	37
9. Aantal vaardagen vaartuig									100	62	-34	35	73	-02	48	35	39	33	49	32	67	26	78	43	45	46	37	23
10. Gezaaid per bedrijf										100	44	70	65	26	47	17	41	12	30	25	34	49	41	31	27	06	38	37
11. Gezaaid per hectare											100	56	-09	41	09	-60	-13	-16	-33	-09	-36	28	-34	-19	-20	-53	-05	17
12. Gezaaid per hectare												100	33	31	63	-30	04	-10	-05	06	16	28	21	13	-01	-26	10	31
13. Afleveringen per bedrijf													100	58	76	63	71	50	59	19	63	38	55	50	44	36	66	76
14. Afleveringen per directe mandag														100	67	44	40	39	15	-04	15	20	-04	12	09	-12	52	88
15. Afleveringen per ha															100	48	45	27	31	-04	47	23	34	36	28	-01	41	76
16. Verhouding afgeleverd/gezaaid																100	50	50	53	05	51	01	33	37	26	46	45	56
17. Motorbrandstoffen per vaardag																	100	56	58	37	64	41	50	57	50	39	66	44
18. Dekbehoefte																		100	60	31	30	31	46	45	47	16	56	33
19. Onderhoud reparatie casco																			100	21	35	29	46	63	26	24	38	29
20. Onderhoud reparatie motor																				100	41	24	49	27	15	37	20	-08
21. Verzekering vaartuigen																					100	24	67	52	37	74	46	30
22. Haven-, stuisceld																						100	26	37	57	02	39	19
23. Korren en zeef/molen																							100	45	38	50	38	12
24. Reisceld bemanning																								100	32	47	43	26
25. Proviant bemanning																									100	16	50	18
26. Kosten percelen																										100	39	10
27. Algemene kosten																											100	63
28. Toegevoegde waarde per manjaar																												100

van verschillende bedrijven en is van geringe betekenis ten opzichte van het totaal. Voorts werden de financiële consequenties van door enkele bedrijven in het seizoen 1960/61 gekochte en weer verkochte consumptiemosselen buiten beschouwing gelaten.

Op deze gegevens is voorts een factoranalyse toegepast met het doel variabelen te vinden die bepalend zijn voor het verloop van de toegevoegde waarde per manjaar. Een factoranalyse maakt het mogelijk de onderlinge samenhang van reeksen variabelen op te sporen. Vervolgens kan dan worden getracht de afzonderlijke invloed van een bepaalde factor op de toegevoegde waarde per manjaar te bepalen. De onderlinge samenhang kan gezien worden uit een bepaalde gezichtshoek, aspect geheten. Getracht wordt een zodanige gezichtshoek te kiezen dat de invloed van een bepaalde factor gevonden wordt, waarbij de overige omstandigheden zoveel mogelijk gelijk worden gehouden.

ASPECTENTABEL

Aspect	A	B	C	D	Bindings-som
1959/61					
1. Standaardcapaciteitscijfer per ha	99+				99
2. Directe mandagen per manjaar	20+	80+			100
3. Afleveringen per directe mandag	50+		50+		100
4. Ingezaaide hoev. per directe mandag	3-	11-	11+	63+	88
5. Ingezaaide hoeveelheid per ha	6+	4-	4+	24+	38
6. Stand.capaciteitscijfer per bedrijf	61+	16+		4-	81
7. Toegevoegde waarde per manjaar	58+	13+	27+		98
1961/62					
1. Standaardcapaciteitscijfer per ha	100+				100
2. Directe mandagen per manjaar	16+	84+			100
3. Afleveringen per directe mandag	43+	13-	44+		100
4. Ingezaaide hoev. per directe mandag		22-	16+	61+	99
5. Ingezaaide hoeveelheid per ha	25+			53+	78
6. Stand.capaciteitscijfer per bedrijf	66+	6+			72
7. Toegevoegde waarde per manjaar	61+		35+		96

Het resultaat van het onderzoek voor de seizoenen, calculatieperiode 1959/61 en 1960/62 is in vorenstaande aspectentabel neergelegd. In de tabel zijn bindingspercentages gegeven bij verschillende aspecten. De getallen geven aan voor hoeveel procent de variabelen aan dat aspect zijn gebonden. Het teken achter de getallen geeft de bewegingsrichting aan. Twee variabelen met in dezelfde kolom gelijke tekens bewegen zich binnen het kader van het desbetreffende aspect in dezelfde richting; ongelijke tekens geven aan dat de variabelen zich in tegengestelde richting bewegen. Het totaal der bindingspercentages over alle aspecten (de bindingssom) is maximaal 100.

In beide perioden wordt speciale aandacht gevraagd voor aspect A. De toegevoegde waarde per manjaar is in beide perioden met een hoog percentage (resp. 58 en 61%) aan dit aspect gebonden. Ook het standaardcapaciteitscijfer per hectare bruikbare cultuurgrond van de percelen in de Waddenzee is met een hoog percentage (resp. 99 en 100%) aan dit aspect gebonden. Aangezien beide getallen een plusteken hebben, betekent dit dat een hogere toegevoegde waarde per manjaar en derhalve een gunstiger nettoresultaat samenhangt met een hoger standaardcapaciteitscijfer per hectare.

Ook het standaardcapaciteitscijfer per bedrijf is met een hoog percentage (resp. 61 en 66%) aan aspect A gebonden, terwijl de afleveringen per directe mandag eveneens tamelijk hoge percentages laten zien (resp. 50 en 43%).

Volgens aspect C bestaat er verband tussen afgeleverde hoeveelheid per directe mandag en de toegevoegde waarde per manjaar.

Het factoranalytische onderzoek heeft zich overigens ook uitgestrekt tot andere factoren. Met name de factor grond (oppervlakte cultuurgrond van de percelen en de kwaliteit daarvan) is eveneens onderzocht. Voor de kwaliteit van de grond werd als kengetal aangehouden de verhouding tussen de afgeleverde hoeveelheid mosselen en ingezaaide hoeveelheid mosselzaad. Voorts werd ook met andere factoren, zoals de hoeveelheid arbeid die aan de desbetreffende mosselen werd besteed, rekening gehouden. Dit onderzoek heeft echter geen bruikbare resultaten opgeleverd. Wellicht is dat een gevolg van het streven van de Visserij-Inspectie om goede en minder goede percelen gelijkkelijk over de kwekers te verdelen.

Uit de hoogte van de gevonden bindingspercentages kan men afleiden dat de standaardcapaciteitscijfers per hectare en per bedrijf als de belangrijkste variabelen zijn te beschouwen voor de verklaring van de toegevoegde waarde per manjaar. Een groepering van de bedrijven naar beide gezichtspunten gaf geen noemenswaardige verschillen te zien. Van beide variabelen is tenslotte het standaardcapaciteitscijfer per bedrijf gekozen als criterium voor de groepering van de bedrijven.

Het standaardcapaciteitscijfer per hectare bezat als groeperingscriterium enige belangrijke nadelen. Zo is het kengetal moeilijk vast te stellen zonder nauwkeurige normen voor de oppervlakte bruikbare cultuurgrond. Bovendien kan de bruikbare oppervlakte van jaar tot jaar veranderen. Het grootste bezwaar is echter, dat een hectare cultuurgrond van zeer verschillende aard en kwaliteit kan zijn en zolang hierover geen nadere gegevens beschikbaar zijn, is deze variabele moeilijk te hanteren. Het standaardcapaciteitscijfer per bedrijf staat echter objectief vast en is om die reden geschikter als criterium.

Het standaardcapaciteitscijfer per bedrijf als criterium voor groepering van de bedrijven heeft bovendien het voordeel, dat het cijfer in de loop der jaren weinig verandert, zodat er binnen de groeperingen jaarlijks weinig verschuivingen optreden. In de hiernavolgende gegevens zijn voor 32 bedrijven over drie seizoenen de per seizoen optredende verschuivingen in de standaardcapaciteitscijfers weergegeven:

BIJLAGE IV (5e vervolg)

VERLOOP STANDAARDCAPACITEITSCIJFER

(32 BEDRIJVEN, NAAR TOENEMENDE GROOTTE GERANGSCHIKT)

Be- drijf No.	1959/60 in procen- ten van 1958/59	1960/61 in procen- ten van 1959/60	1961/62 in procen- ten van 1960/61	Be- drijf No.	1959/60 in procen- ten van 1958/59	1960/61 in procen- ten van 1959/60	1961/62 in procen- ten van 1960/61
1	101	105	110	17	99	92	104
2	96	97	105	18	105	104	98
3	99	100	105	19	105	103	94
4	104	101	105	20	96	108	104
5	98	99	104	21	96	101	100
6	104	93	101	22	103	97	98
7	97	95	93	23	107	106	102
8	98	97	95	24	98	95	94
9	92	93	98	25	102	110	103
10	111	102	104	26	102	106	101
11	100	100	89	27	100	93	97
12	99	106	102	28	96	105	103
13	96	104	98	29	107	103	97
14	96	97	106	30	99	99	101
15	108	105	103	31	102	101	99
16	99	102	98	32	103	101	103

Aantal bedrijven			
	1959/60	1960/61	1961/62
0- 5 % afwijking t.o.v. vorig seizoen	27	23	26
6-11 % afwijking t.o.v. vorig seizoen	5	9	6
Totaal	32	32	32

Standaardcapaciteit	1500		- 3000		3000		- 4500		4500		- 7000		7000		- 10.000	
	mosselton		mosselton		mosselton		mosselton		mosselton		mosselton		mosselton		mosselton	
Calculatieperiode	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62
A. Vaartuigkosten																
1. Motorbrandst.	1919	2007	3275	2589	3479	4177	5415	5468								
2. Dekbehoefte	381	388	509	548	481	823	958	1054								
3. Onderhoud/rep.casco	900	1014	885	859	1736	2457	2189	2466								
4. Onderhoud/rep.motor	925	1015	1247	1378	961	1043	1512	1491								
5. Verzekering vaart.	504	451	946	766	866	983	1455	1282								
6. Haven-, sluis-, brug- gelden	149	152	230	171	196	192	233	216								
7. Korren en zeef/molen	647	735	963	850	1275	1321	1584	1358								
8. Afschr. vaartuigen	3406	3401	4817	3869	5835	6171	9374	7917								
9. Rente vaartuigen	1004	902	1448	1207	1627	1733	2555	2263								
10. Tot. vaartuigkosten	9835	10065	14320	12237	16456	18900	25275	23515								
w.v. ten laste van																
perc. Zeeland	(2746)	(1917)	(3469)	(1656)	(5774)	(4056)	(11243)	(7457)								
perc. Waddenzee	(7089)	(8148)	(10851)	(10581)	(10682)	(14844)	(14032)	(16058)								
B. Personeelskosten																
11. Lonen (incl.soc.las- ten)	14835	14714	21361	18772	21216	24710	25927	25146								
12. Reisgeld	435	634	1062	818	787	1260	1380	1278								
13. Proviant	1016	1173	1699	1291	1277	1461	1884	1710								
14. Tot. personeelskost.	16286	16521	24122	20881	23280	27431	29191	28134								
w.v. ten laste van																
perc. Zeeland	(3918)	(2661)	(511)	(2558)	(7389)	(4937)	(11220)	(7843)								
perc. Waddenzee	(12368)	(13860)	(19011)	(18323)	(15891)	(22494)	(17971)	(20291)								
C. Overige kosten																
15. Percelen	1040	813	1758	855	2320	1671	3404	3208								
16. Aankopen mosselen	3243	-	3815	33	2166	1500	8841	4004								
17. Diensten v. derden	-	75	-	270	168	93	1147	1117								
18. Afleveringskosten	774	1012	1448	1604	2001	2462	2375	3009								
19. Rente mosselvoorraad	600	741	872	981	1121	1134	1471	1540								
20. Algemene kosten	372	479	701	636	670	1054	1319	1152								
21. Tot. overige kosten	6029	3120	8594	4379	8446	7875	18557	14031								
w.v. ten laste van																
perc. Zeeland	(1010)	(660)	(2352)	(614)	(4192)	(1868)	(7776)	(4865)								
perc. Waddenzee	(5019)	(2460)	(6242)	(3765)	(4254)	(6007)	(10781)	(9166)								
Totale kosten	32150	29706	47036	37497	48182	54206	73023	65680								
w.v. ten laste van																
Percelen Zeeland	(7674)	(5328)	(10932)	(4828)	(17355)	(10861)	(30239)	(20165)								
Percelen Waddenzee	(24476)	(24468)	(36104)	(32669)	(30827)	(43345)	(42784)	(45515)								

1) De kosten van de in dit seizoen geleverde consumptiemosselen bevatten tevens de kosten van het mosselzaadvissen in het voorafgaande seizoen.

BIJLAGE V (1e vervolg)

TOELICHTING OP DE BEDRIJFSKOSTEN

De bedrijfskosten zijn gebaseerd op de uitgaven van de aan de bedrijfsboekhouding deelnemende bedrijven en berekend zoals hieronder is aangegeven. Hierbij moet rekening worden gehouden met het feit dat de kosten die betrekking hadden op nevenwerkzaamheden zijn geëlimineerd, zodat de gegeven kostenbedragen slechts de aan het mosselkwekersbedrijf toe te rekenen kosten betreffen. Zoals reeds bleek was de betekenis van de nevenwerkzaamheden gering.

Voor zover rente in de kosten is ingecalculeerd, is gebruik gemaakt van de algemene rentevoet, afgerond op 4%.

1. Motorbrandstoffen

Dit betreft de gedane uitgaven voor gas- en smeerolie. Het brandstofverbruik neemt toe naarmate het motorvermogen groter is.

2. Dekbehoeften

De kosten voor dekbehoeften omvatten de uitgaven voor verwarming en verlichting, de aanschaf van rieken, bezems, enz. benevens de kosten voor de eventueel benodigde navigatiemiddelen (echolood). Omdat vele van deze uitgaven op een langere periode drukken dan één seizoen, zijn zij - voor zover de gegevens dat toelieten - per bedrijf gemiddeld over vier seizoenen.

3. Onderhoud en reparatie casco

Ook deze kosten zijn voor zover mogelijk over vier seizoenen gemiddeld. Bovendien zijn kosten voor revisies in een bepaald seizoen in dat gemiddelde opgenomen voor een vierde gedeelte, waarna het resterende gedeelte in de volgende drie seizoenen is opgevoerd. De periode van waarneming was voor vele bedrijven nog te kort om een gemiddelde over 4 jaar te berekenen. Dit heeft tot gevolg dat de kosten per bedrijf vrij ver uiteenliggen. Ook het feit dat onderhouds- en reparatiewerkzaamheden bij verschillende bedrijven ten dele zelf worden uitgevoerd beïnvloedt de spreiding.

4. Onderhoud en reparatie motor

Ten aanzien van deze kosten is een analoge redenering als bij de kosten voor het casco toegepast.

5. Verzekering vaartuig

Deze kosten, die gebaseerd zijn op de gemiddeld door de bedrijven uitgegeven verzekeringspremies, vertonen een vrij grote spreiding. Vermoedelijk waren verschillende vaartuigen enigermate onderverzekerd. Ook het verzekerde risico was niet bij alle bedrijven gelijk.

BIJLAGE V (2e vervolg)

6. Haven-, sluis- en bruggelden

Dit zijn de uitgaven voor havengelden in de thuishaven en eventueel in Yerseke of Tholen voor de keren, dat men daar mosselen aflevert, benevens uitgaven die verband houden met het passeren van bruggen en sluizen gedurende de vaart naar en van de Waddenzee.

7. Korren en zeef/molen

Deze kosten zijn voor zover mogelijk ook over vier seizoenen gemiddeld. Het betreft de kosten voor het vistuig (de korren) en de apparatuur voor het verwijderen van vuil en kleine mosselen in de af te leveren consumptiemosselen (mosselzeef of mosselmolen genaamd). Verreweg het grootste gedeelte van deze kosten komt voor rekening van de korren.

8. Afschrijving op casco en motor

Op casco en motor is afgeschreven op basis van de vervangingswaarde.

De vervangingswaarde is berekend aan de hand van het motorvermogen en de brutoinhoud van de vaartuigen. Op grond van door werven en motorenfabrikanten verstrekte gegevens kon die waarde in 1957 worden gesteld op f. 1400,- per B.R.T. voor het casco en op f. 333,- per pk voor de motor inclusief inbouw.

Daarnaast is rekening gehouden met de gestegen bouw prijzen. De stijging kan worden weergegeven met een indexcijfer op basis 1957=100. Deze index is ontleend aan opgaven van het Ministerie van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid, afdeling Vaartuigen en bedroeg voor casco en motor:

in 1959/60	114
in 1960/61	115
in 1961/62	115.

Deze stijging in aanmerking genomen is de vervangingswaarde berekend op basis van:

in 1959/60	f. 1596,- per B.R.T. en f. 380,- per pk
in 1960/61	f. 1610,- per B.R.T. en f. 383,- per pk
in 1961/62	f. 1610,- per B.R.T. en f. 383,- per pk.

Van de vervangingswaarde van het casco is afgeschreven:

5,1%	bij een ouderdom tot 10 jaar,
3,0%	bij een ouderdom van 11 tot 25 jaar,
2,0%	bij een ouderdom van meer dan 25 jaar.

Van de vervangingswaarde van de motor is afgeschreven:

8%	bij een ouderdom tot 10 jaar,
4%	bij een ouderdom van 11-15 jaar,
3%	bij een ouderdom van meer dan 15 jaar.

9. Rente over in het vaartuig geïnvesteerd vermogen

Deze rente over het in het casco geïnvesteerde vermogen is berekend over:

45%	van de vervangingswaarde bij een ouderdom tot 25 jaar,
20%	van de vervangingswaarde bij een ouderdom boven 25 jaar.

De rente over het in de motor geïnvesteerde vermogen is berekend

BIJLAGE V (3e vervolg)

over:

- 45% van de vervangingswaarde bij een ouderdom tot 15 jaar,
- 20% van de vervangingswaarde bij een ouderdom boven 15 jaar.

10. Totale kosten vaartuig

Alle vaartuigkosten zijn verdeeld op basis van het aantal vaardagen.

11. Arbeidsloon

Het arbeidsloon is verdeeld op basis van het aantal directe mandagen.

De aangewende arbeid betrof voornamelijk onbetaalde arbeid van eigenaren en zoons. Voor een juiste beoordeling van de resultaten dient echter voor alle arbeid een beloning in de kosten te worden opgenomen. Bij de waardering van de arbeid is uitgegaan van het totaalaantal mandagen, inclusief zon- en feestdagen. Dit aantal mandagen per seizoen is vermenigvuldigd met het gemiddelde loon per dag van betaalde arbeidskrachten. Dit loon bedroeg:

- in het seizoen 1959/60 f. 14,48 (bruto per week f. 101,36),
- in het seizoen 1960/61 f. 16,58 (bruto per week f. 116,06),
- in het seizoen 1961/62 f. 17,77 (bruto per week f. 124,39).

Deze bedragen bestaan uit het netto-uitbetaalde loon, de betaalde sociale lasten en de betaalde loonbelasting en premie A.O.W./A.W.W.

12. Reisgeld bemanning

Deze bedragen betreffen de kosten van reizen over land van en naar de Waddenzee. Per bedrijf loopt dit bedrag vrij ver uiteen, aangezien het aantal reizen over land niet steeds gelijk was.

13. Proviand en kleding voor de bemanning

Dit betreft de werkelijk uitgegeven bedragen aan proviand plus enkele kleine bedragen voor bedrijfskleding enz. Per mandag loopt dit bedrag vrij ver uiteen, waarschijnlijk omdat bij het ene bedrijf het begrip proviand ruimer wordt geïnterpreteerd dan bij het andere bedrijf.

14. Totale personeelskosten

De personeelskosten exclusief loon, konden direct naar gebied worden gesplitst (Zeeland/Waddenzee).

15. Kosten van percelen

Dit betreft de huur voor de percelen, kosten voor bakens en het gebruik van zout ter bestrijding van zeesterren. Aangezien de huur in Zeeland, afhankelijk van de kwaliteit van het perceel, achteraf wordt betaald en de huur in de Waddenzee elk jaar op een gelijk bedrag per perceel is gesteld, waren er weinig bezwaren om deze kosten geheel toe te rekenen aan de in hetzelfde seizoen afgeleverde mosselen.

16. Aankopen van mosselen

Van de aangekochte mosselen werd eerst nagegaan in hoeverre het mosselzaad dan wel halfwasmosselen betrof. De voor deze mosselen be-

BIJLAGE V (4e vervolg)

taalde bedragen zijn, nadat was vastgesteld in welk werkgebied zij werden gezaaid, toegerekend aan de afleveringen in het volgende seizoen.

De uitgaven voor de aankoop van consumptiemosselen zijn toegerekend aan de mosselen die in hetzelfde seizoen zijn afgeleverd.

17. Diensten van derden

Deze bedragen betreffen betalingen aan derden voor het doen leveren van mosselen, bijvoorbeeld als de aflevering door het eigen bedrijf niet mogelijk was wegens herstelwerkzaamheden aan het vaartuig. Deze kosten zijn toegerekend aan de in hetzelfde seizoen afgeleverde mosselen, waarbij erop werd gelet uit welk kweekgebied werd geleverd.

18. Afleveringskosten

Deze kosten bestaan uit de heffingen ten behoeve van het Produkt-schap, het Visserijschap, het Propagandafonds en het Mosselkwekersfonds (onder aftrek van het in het volgende seizoen terugontvangen bedrag), vermeerderd met loskosten. De kosten zijn toegerekend aan de in hetzelfde seizoen afgeleverde mosselen, verdeeld op basis van de afgeleverde hoeveelheid uit Zeeland en uit de Waddenzee.

19. Rente mosselvoorraad

Bij de berekening van dit bedrag is uitgegaan van de totale kosten, voor zover die niet zijn gemaakt ten behoeve van de mosselen die onmiddellijk zijn afgeleverd.

Het blijkt, dat in de seizoenen 1959/60 en 1960/61 van de vaartuigkosten 55% en van de personeelskosten 57% beschouwd kan worden als te zijn geïnvesteerd in de mosselvoorraden. Hierbij zijn geteld de kosten van percelen en die voor aankopen van mosselzaad en halfwasmos-selen en 56% (gemiddelde van 55 en 57) van de algemene kosten. De som stelt het in een bepaald seizoen in de mosselvoorraad geïnvesteerde bedrag voor. Met een tweejarige kweekduur als uitgangspunt is de gemiddelde investering tweemaal het jaarlijks geïnvesteerde bedrag gedeeld door twee, dit is dus juist het gemiddeld per seizoen geïnvesteerde bedrag. In het seizoen 1961/62 waren de percentages voor vaartuigkosten 51%, voor personeelskosten 55% en voor algemene kosten 53%.

Om de rente over het in de mosselvoorraad geïnvesteerde vermogen te kunnen verdelen is berekend welk gedeelte van deze rentekosten in Zeeland is gemaakt en welk gedeelte in de Waddenzee. Binnen elk gebied zijn deze kosten toegerekend aan de mosselen die in het volgende seizoen zijn afgeleverd.

20. Algemene kosten

Hieronder ressorteren administratiekosten, contributies, abonnementen, zakenreizen, kosten van loods en/of schuur, enz.

De algemene kosten zijn verdeeld aan de hand van de directe mandagen. Hieronder zijn ook opgenomen enkele diverse kosten, die uitsluitend betrekking hadden op nevenbedrijven (huur oesterput, omzetbelasting werk voor derden, enz.).

STANDAARDCAPACITEITSCIJFER 3000-4500 TON

Vaardagen	155	1	24	53	25	52	133	3	14	65	13	38
Directe mandagen	585	2	87	179	91	226	500	11	51	222	46	170
Ov.mandgn.(incl.zon-+ fstdgn.)	680	1	101	214	105	259	770	16	76	344	68	266
Totaal mandagen	1265	3	188	393	196	485	1270	27	127	566	114	436
Afschr. en rente vaartuig	5917	16	896	2087	933	1985	5627	70	609	2738	527	1683
Ov. kosten vaartuig	7399	22	1241	2510	1206	2420	7477	151	721	3708	635	2262
Totale kosten vaartuig	13316	38	2137	4597	2139	4405	13104	221	1330	6446	1162	3945
Arbeidsloon	18320	39	2729	5683	2835	7034	21065	451	2105	9387	1889	7233
Ov. kosten personeel	2723	6	114	1105	113	1385	2234	40	58	1205	51	880
Totale kosten personeel	21043	45	2843	6788	2948	8419	23299	491	2163	10592	1940	8113
Percelen	1189	-	694	495	-	-	1758	-	1200	558	-	-
Aankopen mosselen	602	-	-	-	602	-	3471	-	-	3213	-	258
Diensten van derden	563	-	-	563	-	-	-	-	-	-	-	-
Afleveringskosten	1557	-	575	982	-	-	1448	-	126	1322	-	-
Rente mosselvoorraad	872	-	-	-	280	592	1031	-	-	-	199	832
Alg. en diverse kosten	694	82	113	212	99	188	748	19	45	369	32	283
Totale kosten	39836	165	6362	13637	6068	13604	44859	731	4864	22500	3333	13431

Omschrijving	Dagen en kosten gemaakt in 1959/60						Dagen en kosten gemaakt in 1960/61					
	totaal	t.b.v. nevenbedrijven	t.b.v.aflev. 59/60		t.b.v.aflev. 60/61		totaal	t.b.v. nevenbedrijven	t.b.v.aflev. 60/61		t.b.v.aflev. 61/62	
			Zee-land	Wadden-zee	Zee-land	Wadden-zee			Zee-land	Wadden-zee	Zee-land	Wadden-zee
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Vaardagen	187	-	51	61	33	42	178	-	29	66	35	48
Directe mandagen	809	-	207	252	134	216	720	-	110	258	133	219
Ov.mandagen(incl.zon--fstdgn.)	681	-	161	214	120	186	661	-	101	238	119	203
Totaal mandagen	1490	-	368	466	254	402	1381	-	211	496	252	422
Afschr. en rente vaartuig	8111	-	2085	2866	1320	1840	8178	-	1298	3004	1640	2236
Ov. kosten vaartuig	9479	-	2374	3301	1632	2172	9651	-	1524	3666	1861	2600
Totale kosten vaartuig	17590	-	4459	6167	2952	4012	17829	-	2822	6670	3501	4836
Arbeidsloon	21581	-	5327	6753	3678	5823	22904	-	3496	8219	4190	6999
Ov. kosten personeel	2140	-	227	886	185	842	1956	-	30	1007	41	878
Totale kosten personeel	23721	-	5554	7639	3863	6665	24860	-	3526	9226	4231	7877
Percelen	1992	-	1409	583	-	-	2320	-	1629	691	-	-
Aankopen mosselen	2166	-	-	-	1563	603	1365	-	-	-	-	1365
Diensten van derden	386	-	-	386	-	-	168	-	-	168	-	-
Afleveringskosten	2470	-	1136	1334	-	-	2001	-	309	1692	-	-
Rente mosselenvoorraad	1121	-	-	-	501	620	1129	-	-	-	384	745
Alg. en div. kosten	703	-	206	210	131	156	709	-	59	324	55	271
Totale kosten	50149	-	12764	16319	9010	12056	50381	-	8345	18771	8171	15094

STANDAARDCAPACITEITSCIJFER 7000-10000 TON												
	188	-	44	44	56	44	179	-	37	67	42	33
Vaardagen	188	-	44	44	56	44	179	-	37	67	42	33
Directe mandagen	798	-	179	178	226	215	772	-	154	294	165	159
Ov.mandagen (incl. zon-+ fstdgn)	644	-	143	146	185	170	716	-	145	275	150	146
Totaal mandagen	1442	-	322	324	411	385	1488	-	299	569	315	305
Afschr. en rente vaartuig	10645	-	2457	2545	3144	2499	10732	-	2130	4156	2460	1986
Ov. kosten vaartuig	11919	-	2705	2918	3554	2742	11827	-	2415	4635	2609	2168
Totale kosten vaartuig	22564	-	5162	5463	6698	5241	22559	-	4545	8791	5069	4154
Arbeidsloon	20886	-	4661	4697	5952	5576	24674	-	4957	9442	5219	5056
Ov. kosten personeel	2857	-	133	1176	150	1398	2748	-	161	1555	163	869
Totale kosten personeel	23743	-	4794	5873	6102	6974	27422	-	5118	10997	5382	5925
Percelen	2944	-	2393	551	-	-	3404	-	2669	735	-	-
Aankopen mosselen	7001	-	-	-	3370	3631	5695	-	-	1840	1050	2805
Diensten van derden	344	-	45	299	-	-	1147	-	-	1147	-	-
Afleveringskosten	3569	-	1974	1595	-	-	2375	-	506	1869	-	-
Rente mosselvoorraad	1471	-	-	-	753	718	1568	-	-	-	632	936
Alg. en diverse kosten	1198	-	303	255	348	292	1181	-	130	549	134	368
Totale kosten	62834	-	14671	14036	17271	16856	65351	-	12968	25928	12267	14188

VERDELING VAN DAGEN EN KOSTEN ALS BASIS VOOR DE BEREKENING VAN DE BEDRIJFSRESULTATEN 1961/62 (Calculatiperiodes 1960/62; 26 bedrijven)

STANDAARDCAPACITEITSCIJFER 1500-3000 TON

Omschrijving	Dagen en kosten gemaakt in 1960/61						Dagen en kosten gemaakt in 1961/62						
	totaal	t.b.v. nevenbedrijven	t.b.v. aflev. 60/61				totaal	t.b.v. nevenbedrijven	t.b.v. aflev. 61/62				
			Zeel and Waddenzeel	3	4	5			6	Zeel and Waddenzeel	8	9	10
	1	2					7						
Vaardagen	139	23	14	53	17	32	137	30	5	58	16	28	
Directe mandagen	431	66	37	152	53	123	451	96	16	184	47	108	
Ov.mandgn.(incl.zon-- fstdgn.)	541	61	52	203	62	163	555	111	21	229	56	138	
Totaal mandagen	972	127	89	355	115	286	1006	207	37	413	103	246	
Afschr. en rente vaartuig	4983	755	517	1956	609	1146	5483	1189	210	2338	646	1100	
Overige kosten vaartuig	6847	1171	607	2646	860	1563	7212	1672	238	3101	828	1373	
Totale kosten vaartuig	11830	1926	1124	4602	1469	2709	12695	2861	448	5439	1474	2473	
Arbeidsloon	16113	1973	1472	5950	1927	4791	17879	3684	654	7342	1836	4363	
Overige kosten personeel	2015	332	24	903	46	710	2191	432	34	1017	91	617	
Totale kosten personeel	18128	2305	1496	6853	1973	5501	20070	4116	688	8359	1927	4980	
Percelen	1217	-	696	521	-	-	813	-	394	419	-	-	
Aankopen mosselen	2162	-	-	2162	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diensten van derden	-	-	-	-	-	-	75	-	-	75	-	-	
Afleveringskosten	808	-	41	767	-	-	1012	-	24	988	-	-	
Rente mosselvoorraad	741	-	-	-	168	573	593	-	-	-	114	479	
Algemene en div. kosten	1135	654	38	220	54	169	1637	1189	20	236	53	139	
Totale kosten	36021	4885	3395	15125	3664	8952	36895	8166	1574	15516	3568	8071	

STANDAARDCAPACITEITSCIJFER 3000-4500 TON

Vaardagen	139	8	12	68	11	40	144	13	8	74	16	33
Directe mandagen	482	22	40	218	39	163	567	61	26	268	60	152
Ov.mandgn.(incl.zon-- fstdgn.)	680	20	54	317	55	234	681	71	27	319	71	193
Totaal mandagen	1162	42	94	535	94	397	1248	132	53	587	131	345
Afschr. en rente vaartuig	5367	127	520	2664	467	1589	5384	433	285	2735	647	1284
Overige kosten vaartuig	7455	406	576	3739	528	2206	7757	722	376	4051	789	1819
Totale kosten vaartuig	12822	533	1096	6403	995	3795	13141	1155	661	6786	1436	3103
Arbeidsloon	19263	690	1565	8882	1549	6577	20868	2212	948	9698	2334	5676
Overige kosten personeel	1936	35	27	1094	28	752	2354	181	33	1296	88	756
Totale kosten personeel	21199	725	1592	9976	1577	7329	23222	2393	981	10994	2422	6432
Percelen	1540	-	995	545	-	-	855	-	338	517	-	-
Aankopen mosselen	3946	-	-	3913	-	33	1961	-	-	-	55	1906
Diensten van derden	145	-	-	145	-	-	270	-	-	270	-	-
Afleveringskosten	1410	-	63	1347	-	-	1604	-	73	1531	-	-
Rente mosselvoorraad	981	-	-	-	160	821	829	-	-	-	136	693
Algemene en div. kosten	664	11	22	348	19	264	894	276	24	329	67	198
Totale kosten	42707	1269	3768	22677	2751	12242	42776	3824	2077	20427	4116	12332

Omschrijving	Dagen en kosten gemaakt in 1960/61						Dagen en kosten gemaakt in 1961/62					
	t.b.v. nevenbedrijven		t.b.v. aflev. 60/61		t.b.v. aflev. 61/62		t.b.v. nevenbedrijven		t.b.v. aflev. 61/62		t.b.v. aflev. 62/63	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1							7					
Vaardagen	172	4	24	72	30	42	173	5	9	96	25	34
Directe mandagen	696	14	94	269	116	203	742	41	33	387	99	182
Ov.mandagen (incl. zon-+ f.dgn.)	687	18	94	262	110	203	687	39	28	353	89	178
Totaal mandagen	1383	32	188	531	226	406	1429	80	61	740	188	360
Afschr. en rente vaartuig	7276	124	1018	2951	1340	1843	7712	392	420	4301	1106	1493
Overige kosten vaartuig	10312	252	1366	4399	1782	2513	11043	570	514	6187	1513	2259
Totale kosten vaartuig	17588	376	2384	7350	3122	4356	18755	962	934	10488	2619	3752
Arbeidsloon	22928	504	3115	8821	3759	6729	25383	1421	1079	13143	3338	6402
Ov. kosten personeel	2339	35	54	1272	67	911	2970	245	32	1711	131	851
Totale kosten personeel	25267	539	3169	10093	3826	7640	28353	1666	1111	14854	3469	7253
Percelen	2279	-	1595	684	-	-	1671	-	1073	598	-	-
Aankopen mosselen	1605	-	-	105	196	1304	3281	-	-	-	306	2975
Diensten van derden	354	-	42	312	-	-	93	-	-	93	-	-
Afleveringskosten	1953	-	255	1698	-	-	2462	-	120	2342	-	-
Rente mosselvoorraad	1134	-	-	-	361	773	1172	-	-	-	233	939
Alg. en div. kosten	1189	342	74	419	69	285	1558	425	49	612	154	318
Totale kosten	51369	1257	7519	20661	7574	14358	57345	3053	3287	28987	6781	15237

STANDAARDCAPACITEITSCIJFER 7000-10000 TON

Omschrijving	Dagen en kosten gemaakt in 1960/61						Dagen en kosten gemaakt in 1961/62					
	t.b.v. nevenbedrijven		t.b.v. aflev. 60/61		t.b.v. aflev. 61/62		t.b.v. nevenbedrijven		t.b.v. aflev. 61/62		t.b.v. aflev. 62/63	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1							7					
Vaardagen	175	-	33	70	38	34	186	5	22	92	30	37
Directe mandagen	755	-	139	304	151	161	817	21	88	382	133	193
Ov.mandagen (incl. zon-+ f.dgn.)	718	-	132	292	139	155	659	18	67	313	107	154
Totaal mandagen	1473	-	271	596	290	316	1476	39	155	695	240	347
Afschr. en rente vaartuig	9947	-	1878	4001	2181	1887	9894	230	1203	4909	1624	1928
Overige kosten vaartuig	11855	-	2221	4934	2433	2267	13888	347	1640	6995	2154	2752
Totale kosten vaartuig	21802	-	4099	8935	4614	4154	23782	577	2843	11904	3778	4680
Arbeidsloon	24430	-	4500	9889	4811	5230	26226	690	2749	12356	4259	6172
Ov. kosten personeel	2904	-	152	1678	157	917	3091	97	126	1788	165	915
Totale kosten personeel	27334	-	4652	11567	4968	6147	29317	787	2875	14144	4424	7087
Percelen	3335	-	2520	815	-	-	3208	-	2610	598	-	-
Aankopen mosselen	5537	-	-	1533	949	3055	8042	-	-	-	1744	6298
Diensten van derden	1236	-	150	1086	-	-	1117	-	184	933	-	-
Afleveringskosten	2425	-	471	1954	-	-	3009	-	292	2717	-	-
Rente mosselvoorraad	1540	-	-	-	578	962	1577	-	-	-	478	1099
Alg. en div. kosten	1080	-	115	511	117	337	1380	159	135	564	217	305
Totale kosten	64289	-	12007	26401	11226	14655	71432	1523	8939	30860	10641	19469

BIJLAGE VI (4e vervolg)

TOELICHTING OP DE KOSTENVERDELING

Voor de berekening van de bedrijfskosten per kweekgebied welke betrekking hebben op de in een bepaald seizoen afgeleverde hoeveelheid mosselen, zijn zowel de kosten als het aantal dagen gesplitst naar Waddenzee en Zeeland. Dit is geschied aan de hand van bijlage VI. De kosten en het aantal dagen t.b.v. de Zeeuwse percelen in 1960/61 en 1961/62 worden verkregen door de cijfers in de kolommen 5 en 9 van bijlage VI op te tellen. De kosten en het aantal dagen t.b.v. de Waddenzeepercelen worden gevonden door de cijfers in de kolommen 6 en 10 te sommeren.

Calculatieperiode 1 9 5 9/6 1	Standaardcapaciteit 1500 - 3000 ton			Standaardcapaciteit 3000 - 4500 ton			Standaardcapaciteit 4500 - 7000 ton			Standaardcapaciteit 7000 - 10000 ton		
	Zeel.	Wad.	Tot.	Zeel.	Wad.	Tot.	Zeel.	Wad.	Tot.	Zeel.	Wad.	Tot.
Mandagen zaadvissen	33	67	100	20	83	103	44	82	126	44	88	132
Mandg. verzaaien-onderhoud	56	114	170	91	181	272	138	152	290	256	182	438
Mandg. opvissen en afleveren	10	98	108	31	184	215	62	240	302	80	239	319
Totaal directe mandagen	99	279	378	142	448	590	244	474	718	380	509	889
Waarvan t.l.v. 1959/60	60	141	201	91	226	317	134	216	350	226	215	441
en t.l.v. 1960/61	39	138	177	51	222	273	110	258	368	154	294	448
Overige mandagen												
Onderhoud/rep. vaartuig			223			314			260			279
Onderhoud/rep. motor			25			29			16			39
Overig onderhoud/rep.			13			9			9			22
Slecht weer/ziekte			15			12			21			16
Stilligdagen			83			107			25			29
Zon- feestdagen, vakantie			218			313			314			390
Totaal overige mandagen			577			784			645			775
Totaal mandagen			955			1374			1363			1664
Aantal manjaren			2,6			3,8			3,7			4,6
Gemidd. bemanning			2,6			3,5			3,9			4,0
Aantal reizen Waddenzee			23			27			28			27
Aantal vaardagen	35	92	127	39	117	156	62	109	171	93	112	205
Calculatieperiode 1 9 6 0/6 2												
Mandagen zaadvissen	25	61	86	18	66	84	41	83	124	33	64	97
Mandagen verzaaien-onderhoud	40	121	161	36	160	196	93	188	281	163	157	320
Mandg. opvissen en afleveren	4	125	129	11	205	216	15	319	334	43	322	365
Totaal directe mandagen	69	307	376	65	431	496	149	590	739	239	543	782
Waarvan t.l.v. 1960/61	53	123	176	39	163	202	116	203	319	151	161	312
en t.l.v. 1961/62	16	184	200	26	268	294	33	387	420	88	382	470
Overige mandagen												
Onderhoud/rep. vaartuig			191			247			270			224
Onderhoud/rep. motor			22			20			21			44
Overig onderhoud/rep.			4			5			9			17
Slecht weer/ziekte			11			19			30			28
Stilligdagen			53			83			30			29
Zon- feestdagen, vakantie			194			261			334			332
Totaal overige mandagen			475			635			694			674
Totaal mandagen			851			1131			1433			1456
Aantal manjaren			2,3			3,1			3,9			4,0
Gemidd. bemanning			2,7			3,3			3,9			4,0
Aantal reizen Waddenzee			24			29			35			36
Aantal vaardagen	22	90	112	19	114	133	40	138	178	60	126	186

AFLEVERINGEN EN OPBRENGSTEN

- 70 -

	Standaardcapaciteit 1500 - 3000 ton ¹⁾ ton bedrag	Standaardcapaciteit 3000 - 4500 ton ton bedrag	Standaardcapaciteit 4500 - 7000 ton ton bedrag	Standaardcapaciteit 7000 - 10000 ton ton bedrag
	c a l c u l a t i e p e r i o d e 1959/61			
I. Zeeland				
B ¹ - kwal. f. 11,85 p. ton		120	1422	1106
B - kwal. f. 10,85 "	135	307	3331	1002
C - kwal. f. 11,85 "		54	636	
C - kwal. f. 11,85 "		60	550	64
Niet gespecificeerd				
Totaal Zeeland	135	541	5939	2172
			12859	24739
II. Waddenzee				
B - super-kwal. f.14,85 p. ton		197	2928	
B ¹ - extra-kwal. f.12,85 "		296	3801	73
B ¹ - kwal. f.11,85 "	2260	3553	42107	7331
C - kwal. f.11,85 "	290	236	2797	133
C - kwal. f.11,85 "	315	761	9016	597
Niet gespecificeerd		140	1252	
Totaal Waddenzee	2865	5183	61901	8134
III. Totaal	3000	5724	67840	10306
Af: tarra			% 1079	% 1771
Netto-opbrengst consumptie- mosselen			66761	88032
Zaad en halfwas			-	-
Totaal Mosselkwekerij			66761	88032
Nevenbedrijven			-	-
				119863
				280
				120143
				-

GEMIDDELTE BEDRIJFSRESULTATEN VAN DE MOSSELVEKERIJ

- 72 -

Calculatieperiode	Standaardcapaciteit		Standaardcapaciteit		Standaardcapaciteit	
	1500 - 3000 ton ¹⁾	3000 -- 4500 ton	4500 -- 7000 ton	7000 -- 10.000 ton	1959/61	1960/62
1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	
Aantal bedrijven	4	6	5	8	5	6
Stand.cap.cijfer	2224	2173	5732	5535	8602	8412
Motorvermogen in pk	93	106	133	134	183	174
Aantal manjaren	2,6	2,3	3,8	3,1	4,6	4,0
Aantal vaardagen	127	112	171	178	205	186
Aant. directe mandagen	378	376	718	739	889	782
Afgeleverd (tonnen)	3000	3555	7670	8652	10306	11178
Bedrijfsresultaten						
Bruto-opbrengst	35735	42525	88032	102077	120143	137428
Kosten:						
a. vaartuig	9835	10065	16456	18900	25275	23515
b. personeel	16286	16521	23280	27431	29191	28134
c. overige kosten	6029	3120	8446	7875	18557	14031
d. totaal	32150	29706	48182	54206	73023	65680
Netto-overschot	3585	12819	39850	47871	47120	71748
<u>Exploitatie Zeeuwse percelen</u>						
Aantal vaardagen	35	22	62	40	93	60
Aant. dir. mandagen	99	69	244	149	380	239
Afgeleverd (tonnen)	135	73	1177	406	2172	1093
Bruto-opbrengst	2098	1558	12462	4688	24504	12567
Kosten:						
a. vaartuig	2746	1917	5774	4056	11243	7457
b. personeel	3918	2661	7389	4937	11220	7843
c. overige kosten	1010	660	4192	1868	7776	4865
d. totaal	7674	5238	17355	10861	30239	20165
Netto-overschot	% 5576	% 3680	% 4893	% 6173	% 5735	% 7598
<u>Exploitatie Waddenzee-percelen</u>						
Aantal vaardagen	92	90	109	138	112	126
Aant.dir. mandagen	279	307	474	590	509	543
Afgeleverd (tonnen)	2865	3482	6493	8246	8134	10085
Bruto-opbrengst	33637	40967	75570	97389	95639	124861
Kosten:						
a. vaartuig	7089	8148	10682	14844	14032	16058
b. personeel	12368	13860	15891	22494	17971	20291
c. overige kosten	5019	2460	4254	6007	10781	9166
d. totaal	24476	24468	30827	43315	42784	45515
Netto-overschot	9161	16499	44743	54044	52855	79346

% = Negatief (verlies).

1) Mosseltonnen van 100 kg.

SPREIDING VAN DE RESULTATEN DER BEDRIJVEN BINNEN DE GROEPEN

	Standaardcapaciteit		Standaardcapaciteit		Standaardcapaciteit		Standaardcapaciteit		Standaardcapaciteit	
	1500 -	3000 ton	3000 -	4500 ton	4500 -	7000 ton	7000 -	10000 ton		
	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62	1959/61	1960/62
Calculatieperiode										
Gemiddelde bruto-opbr.	35735	42525	66761	69124	88032	102077	120143	137428		
Hoogste	49330	58634	76845	80024	99297	116945	140969	149154		
Laagste	24786	27465	53762	57560	73137	85861	113318	119915		
Gemiddelde kosten	32150	29706	47036	37497	48182	54206	73023	65680	1	
Hoogste	41083	34090	57544	47295	52863	74437	97358	78886	73	
Laagste	23696	23378	34939	29559	40483	44870	60558	55866	1	
Gemiddelde netto-overschot	3585	12819	19725	31627	39850	47871	47120	71748		
Hoogste	14175	27319	41906	40154	52530	57583	52941	93288		
Laagste	110499	16100	6642	22619	29870	30675	38963	49372		

Over dit onderwerp zijn de volgende L.E.I.-publicaties verschenen

- Verslag No. 13 Oester- en mosselcultures in het
Deltagebied. De werknemers en
werkgevers.
Drs. R. Rijneveld; februari 1963. Prijs f. 5,50
- Verslag No. 29 Bedrijfsresultaten van in Zeeland
gevestigde mosselkwekerijen. Aan-
voerseizoenen 1960/61 en 1961/62.
Drs. A.G.U. Hildebrandt en
Drs. W. Smit; juni 1963. Prijs f. 4,50

VOLLEDIGE LIJST VAN ACTUELE L.E.I.-PUBLIKATIES
OP AANVRAAG GRATIS VERKRIJGBAAR

